Revi
LALIT
deklas
Enn Piblikasyon Lagazet Lalit deklas
Rs. 20.00
No. 106
SEPTAM
OKTOB
2012

Lalit Sindikal dan Lindistri Sikriyer
Paz 5

Ki ete Konsyans de klas?
Paz 25

Lalit ant bann klas: Lalit Travayer anterm Listwar Moris ek Listwar lemond
Paz 16

LALIT sutenir Travayer Minn Marikana
Paz 35

Lartik dan *Le Defi* par Darlmah Naeck:
LALIT denonse
Paz 8

KONTENI

No. 106

SEPTAM - OKTOB 2012

Editoryal
Kriz Dekortike: Sime Divan Eklere 3
Lalit Sindikal dan Lindistri Sikriyer 5
Lalit an Aksyon 7
Lartik dan *Le Defi* par Darlmah Naeck, LALIT denonse 8
Resansiman Ofisyel 2011: Kifer langaz Kreol pankor rant dan Parlman 10
Jabaljas & Bulbak 11
Felisitasyon Internasyonal: Viktwar lor Lalwa Lavortman 11
Verdik Michaela Harte: Lalit fer apel a intelligentsia: Arete Niye! Bizin fini ar Vyolans e Tortir 13
Ki Stratezi: LALIT pofinn so aksyon 15
Lalit ant bann Klas: Lalit travayer anterm listwar Moris ek Listwar Lemond 16
Lalit de Klas: Lexanp dan Moris 17
- Lalit de Klas par Individi, Inkonsyans 17
- Individi, Konsyan 17
- Lalit de klas, kolektif ek konsyan 17
- Lalit de Klas, kolektif ek inkonsyan 18
- Lalit de klas erone: Travayer Diviz limem 18
- Lalit de Klas erone, travayer lak limem 18
- Lagrev, Anex par Anex 19
- CSR: Lofansiv patrona 19
- Lagrev Tablisman Anna 20

Enn-de Kestyon lor Lalit ant Klas 21
Kriz dan Sekter Turist: Mizisyen Lotel Perdi Plas Brit 24
Ki ete Konsyans de Klas? 25
Deba lor Konsyans de Klas 28
Nuvel Depi Rodrig 31
Konvansyon kont Zarm Nikleer: Let depi Minis Boolell 32
INFO INFO 33
Kreasyon Zordi: Lar Lari dan Tinizi 33
Sart Fron Komin Sekirite Alimanter 33
Kwin Syantifik: Ki ete DNA? 34
Fim KLIB: *Sunrise: A Song of Two Humans* 34
Book Review: *Cry of the Rocks* 35
LALIT Sutenir Travayer Minn Platinn Marikana 35
LALIT Sutenir Julian Assange, Fondater WikiLeaks 36
LALIT Revandik Sutyen GM Moris pu Ekwador 37
Atak Kont Solda Ezipsyen dan Sinai: Dan ki lintere? 38

Pu Foto: Remersiman a Green Left Review

Pibliye ek inprime par LALIT, 153 Rut Rwayal, Port Louis, Repiblik Moris. Pri: Rs 20/-

www.lalitmauritius.org 208 2132 ek 208 5551 lalitmail@intnet.mu

KRIZ DE-KORTIKE: SIME DIVAN EKLERE

Li pa pu naryen ki dimunn dir ki *lekonomi* li alabaz tu lezot realite imen: realite sosyal, realite politik, realite familyal-mem. Akoz *lekonomi* determinn kimanyer nu sirviv lor sa later la ki li determinan. Li determinn kuma nu gayn nu buse manze. Alor, li reyel. Tu lezot explikasyon, apar sa lyen ki nu ena avek lekonomi la, zot kapav parfwa ede, me zot ede selman si nu rapel ki zot bann konstriksyon *ideolozik*, pa larealite.

E zar "lekonomi" ki finn dominan depi 200an, lekonomi kapitalist, asterla li finn rant dan enn kriz grav. Kriz alimanter pe menase ankor. Kriz Zonn Ero pe agrave. E, kan sistem kapitalist rod sorti dan enn kriz, li ena 2-3 swa: nerport ki li swazir pu fer, li al dan direksyon *anpir* kriz la.

E Moris, li afekte, e li pu kontiyne afekte, plis ki laplipar lezot pei parski nu pei finn *invante*-mem par sistem kapitalis, kan sistem la ti pe pran nesans, e parski mem apre Lindepandans, nu pei finn kontiyn existe, antan ki pei, kuma enn krupyon kapitalism Oksidantal. Alor kriz alimanter pu afekte nu gravman. Me ena lezot kriz. Kriz dan turism. Fermtir lizinn textil. Menas fermtir 2 lizinn sulye. 22% zenn dan somaz. Sant Komersyal pe bat lamok. 800 travayer VRS fini vann zot ti-but later. Planter pe abandonn so karo.

Zordi kriz la li grav.

Ideolog kapitalist gaga

Li telman grav, ki dan lemond antye, ekonomist ki abitye koze avek enn ezans abil, pe gaga. Zot pa pe kapav explik naryen, e zot pa mem niye ki zot gaga. Zot servi enn zoli fraz: "vizibilite pa bon". Wi, zot ena enn nuvo lexpresyon pu sey maske inkapasite kontiyn reyn ideolozik sistem kapitalist. Alor, mine par kriz, afebli par mank enn ideolozi pu tini li, reyn kapitalist pe al ver so lafin.

Nu kapav dir ki nu dan enn lepok kot "*enn*" reyn ekonomik pe mor, me enn lot, seki pu ranplas li, pankor pran nesans.

Sa realite ekonomik la, li provok lezot problem: realite politik, li osi, li dan enn lepok antre-reyn, pu enn rezon byen sinp: nu sistem politik finn met dibut avek bi *pu reyne pu klas kapitalist*. Alor, nu ena enn vyevye sistem *politik* Moris ki, li osi, li dan leral, ek, la osi, enn nuvo sistem pankor pran nesans. So ler inn vini, selman.

Bérenger dikte azanda politik

Se sa leral enn sistem politik ki explik, par exanp, lefet ki Paul Bérenger lider MMM, kapav amenn kanpayn kont MSM ziska li fors zot demisyone dan Guvernman, lerla tutswit li-mem li al fer lalyans *Re-make* ar samem MSM la. Inkrwayab, me vre. San ki MMM bizin mem pey enn pri politik pu sa. Ni MSM. Omwen pa a kurterm.

Li sa mem leral enn sistem politik ki explike ki apre sa, apenn enn kinzenn apre, deswitdeswit, san okenn lamur prop, Bérenger kumans negosye ar Navin Ramgoolam ek so Parti Travayist ziska zot ariv dakor lor 99% pwen. Sann kut la, *Re-Make* li kareman met dan frigo.

Se sa loder enn fin-de-reyn ki explike ki 2 semenn plitar, san tranzisyon, MMM re-return dan *Re-Make* kumsi ryen-ete. MSM so lebra uver, kumsi ryen-ete.

Zurnalist pyeze

E sak fwa Paul Bérenger sanz alye, fer zig-zag, li reysi sanz azanda lapres Morisyen, dan so lansanb, sil-vu-ple. Sa, li enn lot siyn kriz politik profon.

Alor, enn semenn tu zurnalist ek editoryalist pe truv dosye *Medpoint* pwen telman santral dan politik ki pa kapav koz okenn lot size. Tu lagazet, tu radyo, sak ler, pe rant dan tu tipti detay. Kot ICAC finn arive avek sak intervyu, kisannla lapolis pre pu arete, etc. Eski Navin Ramgoolam ti okuran tel korl telefonn? Kifer Jeetah pa dan kolimater ICAC?

Lerla, ep! Semenn answit, dosye Medpoint antere byenmem. Bliye li! (Zot pa mem azut "pur lemoman"!)

Silans: Bérenger pe negosye ar Ramgoolam.

Kestyon "reform elektoral" vinn lavi-lamor pu sak zurnalist politik dan pei. Sak zurnalist pran so kalpin, so plim, so mikro dan so lame, al pran deklarasyon ek tu politisyen, tu komantater patante, "Ki kalite reform elektoral pu meyer?" E sa kestyon reform elektoral la, li kapav melanze dan enn fason bizar ek inexplike ek inexplikab ar reform konstitisyonel pli larz, ar 2yem Repiblik,

ar nuvo Konstitisyon net. Enn sel gran briyaz. Azut tusala lor lefet ki pandan 8an, lapres finn donn Ashok Subron kudme kree enn konfizyon total lor kestyon "ranplas sistem Best Loser" ek kestyon "tir obligasyon deklar kominote lor Nomination Paper". Zot inn pretann li mem zafer, mem kan bann Subron finn zire su serman ki li pa pu afekte bon derulman sistem Best Loser ditu si zot pa met zot kominote. Sa manipilasyon la finn kumans vinn evidan kan Konsey Prive Larenn finn expoz li. E finalman, se Navin Ramgoolam ki vinn met o-defi tu dimunn: "Kimanyer," li dimande, "eski kapav gard sistem best loser e anmemtan pa obliz kandida deklar kominote lor Nomination Paper?" Me, ziska sa moman la, kestyon *best loser*, kestyon proporsyonel, kestyon nuvo Konstitisyon, kestyon 2yem Repiblik, tu vinn enn sel gran lestrad pu Ramgoolam ek Bérenger fer zot teat, enn teat ki posib selman akoz sistem politik dan leral.

Kan negosyasyon Ramgoolam-Bérenger bit kont sa problem la, zot aret sek. Tu editoryalis, tu zurnalis, anter tu sa bann kestyon la, anplas-anplas. Sann kut la, Bérenger ek Jugnauth re-kumans koz irzans organiz eleksyon minisipal (*Re-Make oblige*), enn item ki samem lapres ti konpletman bliye pandan lepok ki ti pe negosye enn diyl a 99%!

Fode enn sistem byen malad, pe rant dan leral mem, pu tusala pase sanki ena okenn fason, ziska ler, met lord.

Rekiperasyon par Ramgoolam

Se sa fin-de-reyn lekonomi kapitalist (agrave par kriz sistemik ki lafin proteksyon Lerop finn aksantye dan ka Moris) ki explik osi lefet ki Navin Ramgoolam kapav ranforsi

Desin Hokusai, 'Kuper dibwa"

politikman, mem kan li pe ramas transfiz kuma Pratibah Bholah, dan so Guvernman, e mem kan li pe menas ris ankor kuma Ashit Gungah. Li reysi ranforsi li, mem kan li pe rod vinn enn "monark", mem kan li kareman konfese ki li anvi vinn Prezidan avek buku puvwar.

Mem kan travayer lindistri sikriyer pe menas lagrev kont tablisman, tu evennman mars dan enn sel direksyon ki paret "inevitab", depi premye zur konfli, pu ki Navin Ramgoolam sorti "gaynan" – avek enn ti kudme Nita Deerpalsing, Shakeel Mohamed, Patrick Assirvaden, ek enn-de sindikalist. Parey kuma apre mem konfli an 2010. Setadir, samem Parti Travayist ki finn vot bann lalwa ki pe oprim laburer ek artizan zordi, samem Parti Travayist ki finn donn patron Tablisman sa bann milyar rupi kapital ki Lerop finn verse kuma konpansasyon, li sorti "gaynan" apre enn konfrontasyon travayer kont patron. Travayis reysi pretann ki li enn "arbit", enn arbit ki mem dan kan travayer, kan anfet li pe rule pu Tablisman!

Kan Darlmah Naeck ekrir enn lartik lopinyon rasist net, sa li fini par donn Navin Ramgoolam fever pu finalman vinn delavan ek enn lalwa pu reglemant lapres.

Alor, enn Guvernman ki ti devet pe afebli net dan enn tel kriz ekonomik, pe reysi, akoz kriz, afebli parti politik tradisyonel, ek afebli muvman sindikal tradisyonel, ki chalennj li. Afors lopozisyon feb, ena nuvo lafors ase farser ki pe pran nesans. Lane dernyer ti ena *WANTED 15,000 Youngsters* e sa lane la ena *Ralliement Citoyen pour La Patrie*.

Sel alternativ: LALIT

Efektivman, sel chalennj politik, programatik, ideolozik vizavi tu sa bann lafors ki opere alinteryer sistem kapitalist, se LALIT. LALIT pe viz enn chalennj ki remet an-kestyon pa zis *ki* nu prodir (kan disik ek textil finn desime, e turism pe flanse), me dan ki kad nu prodir. Fode nu met latet ansam pu kapav servi tu later Moris pu alimantasyon, servi infrastriktir existan, pu prezerv ek transform prodwi agrikol; fode nu met latet ansam pu kapav servi tu lamer Repiblik Moris ena pu devlop enn furnitir sutenab an pwason ek lezot prodwi lamer. Fode nu met latet ansam pu nu kapav servi kreativite lepep Moris pu devlop

lindistri baze lor nu konesans enn langaz, langaz Kreol, ki anfet enn bon innterfeys ant nerport ki 2 lezot langaz, pu nu antrenn interpret, tradikter, e pu nu etidye langaz imen. Fode nu kree nuvo form agrikiltir, modern me kot nu fye lor konesans ansyen bann famiy ki konn plante, konn fer lelvaz, e kot li pa fatig later. Moris ena enn kwizinn extra-ordiner. Fode nu devlop prodwi pu vande depi sa larises la.

Zwenn

Inn ler pu u zwenn LALIT, si u pa deza manb. U kapav rant sinpatizan avan. U kapav zwenn swa dan enn brans dan u rezyon, swa dan enn Komisyon LALIT (Komisyon Fam, Komisyon Ledikasyon ek Langaz, Komisyon Sindikal, Komisyon Dokimantasyon, Komisyon Web). Premye zafer u kapav fer, vinn distribiter REVI LALIT. Li sorti enn fwa 2 mwa. U kapav distribiye ar u koleg, u vwazin, u kamarad. U kapav dimann zot zot lopinyon lor konteni diferan lartik. Si zot dakor avek buku lide dan program LALIT, invit zot zwenn. Invit zot kontribiye lartik lor diferan lalit ki dimunn pe deza amene lor zot sayt, dan zot kartye.

Li inportan, parski kriz la pa pe fonn. Li la. Li pu anpire. E kan li vinn grav, nu pu ena 2 sime "swa sosyalism swa barbari". E barbari ki pe menase zordi, li enn barbari ki menas lexistans sosyete imen, ek mem spiyshiyz imen. Sistem kapitalist li responsab detrwir nu planet. Nu ena enn devwar pu buz vit. E sel manyer buze, se dan aksyon *politik*, deryer enn program ankomin, *konsyan*.

26 Ut 2012

Lalit sindikal dan
Lindistri Sikriyer

Dernye lagrev dan lindistri sikriyer ti an Ut 1979.

Ti enan 21 tablisman ek mulen; plis ki 50,000 artizan ek laburer. Bann travayer ti res dan tu vilaz ek fobur lavil Moris. Pandan plis ki 6 mwa bann aktivist ti organiz par santenn renyon ek miting partu dan Moris pu diskit revandikasyon ek lorganizasyon lagrev. Revandikasyon prinsipal ti:

(1) Rekonesans SILU ek UASI
(2) Non a fermtir mulen
(3) Semenn 40 er pu artizan
(4) Semenn 5 zur pu laburer.

Lagrev ti kumanse dan lindistri sikriyer le 7 Ut, ek apre 2 zur tu tablisman ti paralize. Apre enn semenn finn ena lagrev zeneral dan tu sekter travay, ek apre enn lagrev lafen. Finalman le 23 Ut guvernman Travayis, PMSD, CAM finn oblize siyn enn lakor. Kan Lakor ti pe sinye, Minis Travay Yousouf Mohamed pa ti dakor ek li ti demisyone depi Guvernman.

Konfli ki finn fek termine Vandredi 17 Ut 2012.

Serten sindika ki ti regrupe dan enn *Joint Negotiating Panel* finn deklar litiz lor 2 pwin: Enn *Pensionable Allowance* 2,000 rupi, ek enn *Human Dignity Fund* depi profi tablisman. Li finn zame byen kler pu laplipar dimunn, mem travayer lindistri sikriyer, ki exakteman sa 2 revandikasyon la ti ete. Me kan sindika finn kumans swiv prosedir *Employment Relations Act*, finn ena 2 konplikasyon ki finn fer sirfas: patrona lindistri sikriyer finn sey sanz prosedir negosyasyon ek impoz negosyasyon onivo sak tablisman, olye a traver MSPA kuma tultan finn fer; ek sa 21 pwin revandikasyon depi 2010 ki Minis S.Mohamed ti refer a NRB, finn refer sirfas parski MSPA ti refiz al regle sa o-nivo NRB: zot mem finn al ILO ek Lakur Siprem pu konteste sa. Alor sa 2 nuvo litiz, plis 21 ansyen litiz, ek sanzman inilateral dan prosedir negosyasyon finn prodir enn sityasyon ki nu tu finn truv ase difisil pu swiv.

Finalman *Joint Negotiating Panel* finn opte pu deklans prosedir pu lagrev; 15 tablisman finn reklam ek gayn enn inzonksyon depi Employment Relations Tribunal pu anpes sindika al delavan ek "secret ballot" ki lalwa impoze pu rann lagrev legal. Malgre sa JNP finn al delavan ek enn votman inofisyel pu sey impresyonn patrona ek guvernman.

Finalman finn ena intervansyon politik par guvernman (parey kuma an 2010), ek Minis Travay Shakeel Mohamed finn tripot enn lakor apre enn semenn negosyasyon ek sindika e patrona separeman.

Dan Lakor la sindika ek patrona (MSPA) aksepte pu repran nuvo negosyasyon an Zanvye 2013 lor tu pwin an litiz, apar 3 pwin depi 2010 ki pu res divan NRB: tu tablisman aksepte pu respekte bann lakor ki MSPA negosye lor zot nom, me selman ziska lafen Plan re-striktirasyon an Zin 2016.

Nuvo konfigirasyon Patrona ek Sindika dan sekter disik

Rezon ki tablisman finn done pu impoz negosyasyon onivo sak konpayni, se ki se bann konpayni sikriyer ki anplway laburer ek artizan, e pa MSPA. Zot dir ki bann diferan konpayni ena asterla bann karakteristik byen diferan: serten ena zis plantasyon, lezot ena mulen ek parfwa rafinnri,

ubyen prodiksyon etanol ek elektrisite. Alor zot pretann MSPA pa an pozisyon pu negosye pu bann konpayni ki ena lintere osi divers. Dayer ena konpayni kuma Medine ki nepli afilye ek MSPA. Me sa pa donn zot drwa sanz lakor prosedir ki ti sinye an 1982 ek 1987. De tut fason su lakor ki finn sinye ant MSPA ek guvernman pu restriktirasyon lindistri ek transform li an enn Lindistri Kanyer, bann konpayni sikriyer finn benefisye plizyer milyar rupi depi larzan Lerop (mezir akonpayman) ki guvernman finn deside pu donn zot. Dayer se sa larzan la ki finn servi pu lisansye 40,000 travayer atraver VRS pu laburer ek Blue Print pu artizan.

Dan kan sindikal, pu sa 5,000 travayer ki anplwaye par tablisman, ena 6 sindika ki ena rekonesans: pu artizan ena UASI (1,006 manb), OUA (177), AGWU (1,747) ki rekonet par MSPA, SIGWA (165) ki ena rekonesans zis dan FUEL; pu laburer ena SILU (1,696) ek PWU (1,476) [sa bann sif nomb mam zot baze lor returns Desam 2011]. *Joint Negotiating Panel* regrup 4 sindika lor sa 6 la: UASI, OUA, AGWU, ek SILU. PWU ti dan JNP an 2010, me finn ena diverzans kan zot finn ule inklir enn negosyater depi MLC, ek fas a rezistans lezot sindika, zot finn pran zot distans ek mem al siyn enn lakor separe ek MSPA an 2010. Bann sindika dan JNP afilye a diferan federasyon, me de par predominans zot negosyater/port-parol, se federasyon GWF ki divan-divan. An 2010, Confederation Syndicale de Gauche, dan lekel selman GWF afilye, ti byen implike dan muvman revandikasyon JNP; me pu muvman ki finn fek traverse, sa Konfederasyon la finn byen absan. Dan Rasanbleman ki pe fer le 2 Septam, se JNP, GWF, ek Rezistans ek Alternativ ki organizater: bann lezot federasyon kot lezot sindika JNP afilye pa paret implike, malgre ki bann port-parol pe fer lapel a klas travayer an zeneral.

Tranzisyon depi lepok IRA a lepok ERA

Seki finn enn karakteristik sa dernye litiz JNP-MSPA, se sa tranzisyon depi kiltir relasyon indistriyel ki ti egziste su IRA depi 1973, a enn nuvo kiltir ki koresponn a filozofi neo-liberal ki Employment Relations Act reprezante.

An 1973, kan enn guvernman PT-PMSD-CAM ti vot IRA, sa lalwa la ti kodifye represyon sindikal ki ti ena a lepok: negosyasyon direk ant patrona ek sindika ti preske disparet, patrona ti finn devlop enn reflex dir NON a tu revandikasyon, parski zot ti kone ki litiz pu al fini divan enn Bord, Komisyon, ek Tribinal, san ki travayer ena drwa de grev, parski Minis Travay ti asire ki tu litiz al fini divan institisyon IRA. Se sa bann institisyon leta ki IRA ti met dibut, kuma NRB, IRC, ek TAP ki ti pe regle tu litiz. Sa finn amenn enn birokratizasyon extrem dan muvman sindikal, kot se konseye teknik, negosyater, ek konseye legal ki pran kontrol lor tu revandikasyon travayer. Bann travayer zot-mem pa ti partisipe dan okenn fason.

Apartir 2008, kan enn nuvo guvernman PT-PMSD vot *Employment Rights Act* ek *Employment Relations Act* (ki ti an gran parti baze lor White Paper Minis Soodhun dan Guvernman MMM-MSM), sa 2 lalwa la vinn etablir nuvo paramet pu relasyon indistriyel kot mindev vinn kuma enn simp fakter prodiksyon, ek so "pri" depann lor prinsip lof ek demand. Setadir enn paramet ki koresponn a filozofi neo-liberal ki Sithanen ti met an plas ek ki finn kontinye apre so depar.

Su nuvo lalwa indistriyel, litiz rezud par negosyasyon kolektiv direk ant sindika ek patrona: si ena ded-lok dan negosyasyon, sindika kapav deklans prosedir pu al ver lagrev: me sa bann prosedir la byen konplike ek tuzur permet patrona ek institisyon kuma Employment Relations Tribunal blok sa drwa de grev ki lalwa paret etablir (nu finn truv inzonksyon inilateral ki patrona finn gayne depi ERT dan dernye konfli). Mem sa "secret ballot" ki lalwa impoze avan ki enn lagrev legal, li reprezant enn obstak ideolozik, parski enn desizyon pu al ver enn lagrev, li enn desizyon kolektiv par bann mam enn sindika e pa enn adisyon bann vot individyel tu travayer (sindike u pa) dan enn sekter travay (*bargaining unit*).

Si bann institisyon leta nepli ena enn rol osi santral kuma ti ete su IRA, par kont nuvo lalwa ERA uver sime pu tu kalite intervansyon politik, ek rekiperasyon politik. Nu ti truv sa an 2010, kot propagann Travayis finn fer krwar ki se PM Ramgoolam ki finn fer travayer gayn 20% ogmantasyon apre ki guvernman finn met presyon politik lor MSPA, ek apre ki PM finn personelman telefonn negosyater dernye ler ek dimann li pa al delavan ek lagrev. Dan nuvo mobilizasyon ki fek termine, ankor enn fwa Nita Deerpalsing, Patrick Assirvaden, ek mem N.Ramgoolam finn pran pozisyon piblikman kont tablisman, ek sulev kestyon larzan Lerop. Dayer Kabine Minis ti mandat Minis S.Mohamed pu sey truv enn solisyon, ek sa finn byen itil politikman pu S.Mohamed dan enn lepok kot li su latak depi enn seksyon muvman sindikal lor kestyon amandman nuvo lalwa travay, osi byen ki lor problem ki ena pu fer ek biznes dan lekel bann mam so fami implike. Ankor enn fwa, nu finn tann P. Assirvaden vinn anonse piblikman ki se intervansyon Premye Minis Ramgoolam ki finn determinan dan amenn lakor sindika-patrona.

Li pa etonan ki bann oportinist dan Parti Travayis sey tir enn benefis politik depi mobilizasyon travayer, me sa pa enn rezon pu serten sindikalis piblikman remersye Nita Deerpalsing apre ki lakor finn sinye: sa li donn kredibilite demagozi PT.

Lakor 17 Ut 2012 finn respekte nuvo filozofi neo-liberal Employment Relation Act: li finn return tu litiz, mem sa 21 pwin (apar 3) ki ti divan NRB, a negosyasyon direk patrona-sindika an Zanvye 2013. Sa 2 nuvo demand ki ti form parti litiz resan finn disparet, kitfwa pu re-aparet an Zanvye 2013. Me sirtu lakor la finn vinn re-kredibiliz sa lalwa indistriyel ki lansamb muvman sindikal pe konteste; mem sa pyez pu travayer ki "secret ballot" reprezante, sa osi finn kredibilize par stratezi ki JNP finn adopte.

Reflexion ki neseser zordi

Tu sindika dan sekter kann ek disik bizin antam enn reflexion serye lor lavenir a mwayen e long term disik ek kann. Deza buku ti-planter pe abandonn kiltir kann, parski tu mezir ki finn pran su plan re-striktirasyon (MAASP) viz pu rantabiliz bann konpayni sikriyer atraver diminye mindev, atraver prodiksyon etanol, elektrisite, ek disik rafine. Li initil ena enn lindistri kanyer, si planter ki prodir preske lamwatye kann dan Moris pe kumans abandonn sa kiltir ki nepli rantab.

Dan nuvo kontex ekonomik internasyonal, li finn vinn esansyel ki nu aprofondi reflexion lor kestyon diversifikasyon agri-kol atraver reform agrer, pu asir sekirite alimanter. Eski itilizasyon preske tu nu bon later agrikol pu prodir kann ek disik, li dan lintere klas travayer ek tu dimunn oprime.

Nu dan LALIT, ena plizyer lane ki nu finn antam sa reflexion la, ek nu espere ki muvman sindik-al dan so lansamb zwenn dan sa reflexion la.

Ram Seegobin

LALIT an aksyon

Sutyen LALIT pu miner grevist dan Marikana, Sid Afrik

Lalit finn avoy sutyen a miner grevist dan Marikana, Sid Afrik swit a fiziyad lapolis ki finn tuy enn 40-enn grevist ki ti pe travay dan minn platinem.

Seminar Politik lor Konsep ek Stratezi "lalit de klas"

Le 1 Septam, dan Orl Mama Bul Later, GRNW, ti ena deba byin anime enn zurne pandan *Seminar Stratezik* apre 2 diskur byin interesan pu dekortik ki exakteman "lalit de klas" ete. U kapav lir kontrandi dan nu Revi la. Kisna Kistnasamy, ki ti pe prezide, ti explike kimanyer sa seminar la, li swiv direkteman depi LALIT so "Eta de Lye Bann Parti Politik Moris" ki nu ti fer an 2011, ek nu "Konferans pu kritik stratezi Morisyanism ek Linite Nasyonal" ki nu ti fer an Mars 2012.

U kapav gayn enn lide kestyon ek deba ki ti ena apre sa 2 papye prezante par kamarad Lindsey Collen ek Ram Seegobin.

Seminar Politik ki remet ankestyon Elektoralism e met Internasyonalism par divan

Le 14 Septam, deba anime finn kontinye. Apre enn introdiksyon kamarad Yannick Jeanne, ti ena enn papye prezante an duo par kamarad Rada Kistnasamy ek Rajni Lallah lor *"Politik de klas, ki pa politik elektoral ni sosyete sivil"* dan kad politik ki LALIT deza amene. Apremidi, ti ena papye *Internasyonalism dan politik LALIT* prepare par Kisna Kistnasamy ek Alain Ah-Vee. Kestyon ek deba apre sa 2 papye la ti ariv enn nivo ankor plis aprofondi ek ti swiv enn fil buku plis koeran. Kamarad Shabeela Kalla finn fer diskur klotir. Avek sa 2 Zurne Seminar Politik, deba ti vinn lor kestyon "stratezi politik" mem. U kapav lir papye ki ti prezante sa zur la lor nu websayt www.lalitmauritius.org.

Sutyen laburer ek artizan lindistri sikriyer

LALIT finn pran pozisyon piblik pu sutenir laburer ek artizan dan zot lalit pu meyer kondisyon travay. U kapav lir pozisyon LALIT an-detay dan nu Revi.

LALIT denons Darlmah Naeck

LALIT finn denons Darlmah Naeck apre ki li finn ekrir enn lartik dopinyon kominal. Nu finn distribiye kopi lartik la dan form enn trak. Nu finn osi fer enn meyling elektronik ek poste nu lartik lor nu websayt. Atraver nu repons, nu finn kontribiye pu amenn plis rasyonalite dan reak-syon fas a sa lartik rasist la. Darlmah Naeck finn prezant exkiz, lagazet *Le Defi* finn prezant exkiz ek finn sispann Darlmah Naeck. Get nu lartik lor so lartik.

De-Niklearizasyon: Let LALIT e Minis Boolell e so Repons

LALIT ti avoy enn let uver a Minis Zafer Etranzer Boolell dan kad kanpayn internasyonal pu fer bann guvernman partu dan le-mond met dibut enn Konvansyon kont Zarm Nikleer. Dan sa let uver ki nu ti pibliye dan dernye Revi, ek ki ti pibliye dan medya, nu finn dir ki Minister Boolell bizin sutenir sa linisyativ la aktivman ek servi sa konvansyon-la pu ranforsi mekanism rezyonal kuma Trete Pelindaba pu enn Lafrik libere de zarm nikleer ki ena potansyel pu ogmant presyon pu ki aret lokipasyon militer ilegal UK-US Diego Garcia ek leres

Chagos. Minis Boolell finn reponn LALIT. U kapav lir so repons dan nu Revi.

Sutyen LALIT pu Julian Assange, WikiLeaks

LALIT finn exprim sutyen a Julian Assange, atraver so bann kamarad ki sutenir li. Nu finn osi ekrir Minis Zafer Etranzer pu revandik enn pozisyon LALIT anfaver Ekwador, ki pe donn li lazil politik.

Revandikasyon LALIT: Langaz Kreol dan Parlman

Swit a resansiman 2011, ki montre 84% dimunn normalman koz Kreol dan lakaz, LALIT finn revandik dan enn kominike lapres ki Kreol vinn enn langaz ki servi dan Lasanble Nasyonal. Sa realite ti avan-mem ki LALIT gayn sa viktwar, introdiksyon Kreol dan lekol. Get nu lartik.

Lavortman: Parti politik lezot pei salye LALIT

Kan lavortman finn finalman parsyelman de-kriminalize, enn seri parti politik degos partu dan lemond ki finn salye LALIT, sel parti ki finn amenn enn long lalit pu dekriminalizasyon lavortman. Sa dekriminalizasyon la li enn premye viktwar. Get nu lartik.

LALIT partisip dan Konferans dan Namibi lor Marxism

LALIT pe prezant enn papye lor lalit pu sosyalism dan Moris dan enn Konferans organize par enn grup detid Marxist dan Namibi. Sa grup la fek fer enn manifestasyon sutyen miner Marikana, apre masak 44 grevis.

LARTIK DAN LE DEFI PAR DARLMAH NAECK

LALIT denonse

Sa lartik ki nu pe pibliye anba ti distribiye dan form enn ti-trak ek osi dan form elektronik, dan bi pu denons ek anpes sa kalite rasism la.

Dan *Le Defi Quotidien* 8 Ut, redakter Darlmah Naeck finn ekrir enn *Point de vue* ki kareman rasist. Lartik la par expre insiltan, e mem imilyan. *Le Defi Quotidien* finn dimann exkiz so landime, ek li finn dir li pa ti intansyonel. Tuzur.

Me, lartik la so tit mem donn enn indikasyon so lintansyon pu blese. Lartik la so tit se *"Pourquoi les créoles posent problème."* Depi kan eski u kapav akiz enn kominote antye, enn kominote baze lor nesans, kumkwa li swadizan poz enn problem "pu leres dimunn"? Ki kalite lartik lopinyon sa?

So premye fraz se *"Nos freres créoles, comprenez-nous bien."* Fraz lamem ena enn ton menasan, e lartik la li, anfet, drol, dan lesans ki li adres li a enn kominote partikilye.

Kan servi zeneralizasyon ranpli ar prezize pu klasifye dimunn par ras, kominote u relizyon, sa par limem, li enn vyolans. Enn karakteristik rasism, li sa zar stereotip ki nu truve dan sa editoryal la. Nu bizin aret ekrir kumsa, aret koz kumsa, numem, e nu bizin osi rapel lezot dimunn, inklir bann redakter, ki kan fer zeneralizasyon baze lor klasifikasyon rasyal, li blesan.

Inntelijennsya dan Moris, an partikliye akadimya, pandan tro lontan, finn degiz sa kalite fos klasifikasyon, zeneralizasyon e stereotip kuma "*antropolozi"* u "*sosyolozi*". E, dan bann dernye lane, bann blog ek sayt kuma Facebook finn transform sa vyolans maske ki ena dan klasifikasyon rasyal ek klasifikasyon kominal an enn veritab vyolans verbal. Enn lartik, dan *L'Express Dimanche* 12 Ut 2012, pu kritik sa deriv la, reprodwir sitasyon depi sa zar sayt.la. Lagazet *L'Express* finn swazir pu maske bann zure, me li finn les tu koze kominal blesan intak, kumadir zot mwens ofansan.

E, Darlmah Naeck swiv so fraz introdiksyon menasan par enn zeneralizasyon: *"Sauf quelques-uns d'entre vous,"* e li kontinye so fraz dan enn ton paternalist, *"votre communauté, dans un ensemble, n'arrive pas a gravir les échelons sociaux."* Sa, li enn zeneralizasyon, isi li bon nu note kuma enn pwin politik, ki baze lor fos ipotez, ipotez kumkwa li moralman siperyer pu enn individi *"gravir les échelons sociaux"* plito ki travay ver kree enn sosyete pli egal, umem moralman siperyer a organize kolektivman pu avansman klas ekonomik ki oprime. M. Naeck ule sak individi mont lor ledo lezot pu grimp ziska lao kan, anfet, li ti pu pli nob pu evre ver solisyon kolektiv kot nepli pu ena *"échelons sociaux"* . Enn sosyete ranpli avek *"échelons sociaux"* fer lavi vinn enn zwe "*lesel*", kot lesel zot pirman ideolozik, apar petet dan ena lepok exsepsyonel kan ena kit exod – kuma exod elit kolonyal ver Grand Bretayn an memtan ki emigrasyon panik provoke par kanpayn kominal PMSD, parti anti-lindepandans – enn lepok kot li posib monte dan lesel sosyal.

Si kikenn met an-kestyon Darlmah Naeck so bann zeneralizasyon, dir li, "Abe Misye X, Madam Y, u Dr Z finn resi vinn avoka, PS, direkter konpayni, etc", lerla M Naeck blok zot avek enn lot insilt: *"Le peu qui s'en sortent generalement vous*

lachent et deviennent des faiseurs plus proches des anciens esclavagistes que de vous." Seki finn resi, li dir, avek enn lot doz zeneralizasyon kominal, vinn *"arrogants jusqu'a la pathologie."* (Nu pu revinn lor la dan dernye paragraf sa lartik la). Difisil pu gayne kont sa kalite argiman.

M. Naeck so inyorans lor Moris pena limit. Mem avek so mayndset maladivman kominal, M. Naeck pa paret kone ki depi plis ki 150an e ziska zordi, kus pli ot klas travayer (artizan e travayer kalifye) finn *"sorti"* depi klas laburer san skil e finn monte dan *"échelons sociaux,"* e zot depi tu kominote. Aristokrasi klas travayer riral - avek so skil, avek enn lapey relativman for, li proletarya indistriyel lakanpayn dan 200 mulin gradyelman santralize pu vinn 5 - sa li pa vizib pu M. Naeck. Purtan, se sa elit klas travayer ki finn kontribye pu fer lavi vinn diyn dan lakanpayn. Aritokrasi klas travayer finn resaman desime, enn kote, avek santralizasyon mulin e destriksyon lanplwa e lot kote, avek devlopman prodiksyon kapitalist ver gro lantrepriz ki finn antrenn disparisyon tayer ek modis (avek linz tufet fer dan lizinn), kordonye (avek sulye fabrike dan lizinn), e zuvriye dan lezot ti-metye. Tusa pena naryin a fer avek okenn zeneralizasyon lor kominote.

E lerla M. Naeck turn so fantasm kominal ver lezot swadizan "kominote". Pu fer diferans avek kominote ar lekel li pe adrese, li dir, *"Dans d'autres ethnies, c'est le contraire. Les modestes ont un tel lien avec leur élite que lorsqu'une personne qu'ils estiment être des leurs, tout en étant pleinement mauriciens, s'élève ils se sentent fiers même si c'est une inconnue pour eux."* Li bizin koz pu limem, e non pa pu sa santenn de milye travayer partu dan Moris ki zordi ena pu fer fas insekirite anplwa tanporer ek travay kontra, ena pu fer fas sa kosmar pu viv o-zur-lezur dan sa lepok kot politik

Desin H.Daumier, 'Lafreyer,

neo-liberal pe reyne. Tu bann *"modest"* sertennman ena byin tigit letan, dan zot lalit tulezur pu sirviv, pu *"fyer"* de bann inkoni ek zot swadizan sikse.

Nu remarke ki dernye konparezon Darlmah Naeck ena enn grav erer lozik. Li dir ki bann arivist dan enn kominote an partikilye, enn fwa zot finn monte, zot abandonn dimunn dan zot kominote: *"vous lachent et deviennent des faiseurs plus proches des anciens esclavagistes que de vous"* , tandi ki bann "*modest*" depi lezot "kominote" zibile kan enn "zot bann" arive. Sa li pa zis ridikil me li enn *non-sequitur.* Lor la li byin blesan, si u pran literalman seki sa redakter la pe dir: li pe dimann u pu *"fyer"* de sa elit mem si zot les u "tombe"!

So paragraf apre ranpli avek ankor *non sequitur*. Li dir ki sekter piblik rekrit lor baz *"diplom"* , tandi ki sekter biznes rekrit lor baz *"performans"* . Li dir ki *"les créoles ont l'impression d'être discriminés davantage dans la fonction publique que dans le secteur privé."* Be, dapre so prop lozik (ek so bann zeneralizasyon), sa ule dir zot pe "perform" byin. Alor, kifer "zot" sipoze et enn problem pu kikenn? Ubyin eski li zis enn lot *non sequitur*? Ubyin li zis enn koze ninport?

Me lerla, prezize pli pir, deklarasyon pli orib sorti: *"Soyons francs,"* li dir, *"Le mode de vie de la majorité des créoles est-il compatible avec la percée scolaire, clé principale pour la mobilité sociale? On en doute."* Ki ete sa sanse *"mod devi"* la ? Ki ete sa *"mazorite?"* Depi kot sa li al tir sa kalite dedin? Li mem al ziska akiz enn kominote antye de prefer res bann *"assistés"*.

E lerla, M. Naeck ena enn paragraf virilan kont *"relizyon"* Katolik, kot li pa fer okenn distinksyon ant so yerarsi, so doktrinn ek so manb ki ti propriyeter esklav, torsyoner, bann ki travay artizan u klark, noter u dokter, apel zot tu ansam *"esklavazist"*, ki lor letan vinn *"desandan esklavazist"* zordi. Li servi sa dernye fraz-la kuma enn sinonim pu enn kominote antye, kan gran mazorite dant zot pa posed naryin apart enn 4x4, e parfwa lakaz kot zot reste. Darlmah Naeck tret zot tu, aprepre par kuler zot lapo, kuma *"esklavazist"*.

So pwin lor relizyon puvwar kolonyal, Kristyanism ki so ezemoni li pa selman lor seki swiv sa relizyon la me lor nu tu vizavi "lezot" relizyon e zot realite, ti pu enn pwin rezonab si li pa ti perdi dan enn rasism maladif. Li insiltan kan li dir ki inter-kiltiralism li *"difficile a saisir par la majorite des créoles"*.

Kan li akiz Dr. Arnaud Carpooran, prezidan "Kreol Speaking Union" okoz linn dir *"le créole doit s'aider pour son*

epanoussement en se diversifiant", sa li konpletman andeor kontex. Dr. Carpooran ti pe dir avek rezon ki langaz Kreol asterla bizin vinn pli diversifye. Dan lartik 6 Ut dan *Le Defi Quotidien*, Dr Carpooran dir, "[i]l s'agit d'aider **la langue** a s'épanouir, a se développer et a se diversifier" (nu finn met an bold).

Kifer kikenn ki finn reysi dan lavi e ki ena otan linflians ki Darlmah Naeck ena finn ekrir sa lartik la? Nu return a sa fraz dan so lartik kot li dir ki seki finn resi dan kominote Kreol vinn swadizan *"arrogants jusqu'a la pathologie."* U pu remarke ki Darlmah Naeck azut enn fraz tutswit apre sa: "Nous en connaissons un spécialement". So referans li pa ditu kler pu enn lekter ordiner *LeDefi* . E tu seki nu kone, se li finn fek lisansye depi so travay. Li finn sufer seki tu dimunn dan klas travayer sufer: imilyasyon ki fer u rapel ki u dan enn pozisyon kot u vann u lafors travay, fizik u intelektyel, a enn kikenn ki ule aste. Se kont sa ki nu pe lite dan LALIT. E dan sa lalit kont klas posedan ek so Leta, pena eleman kominal u ras. Li enn lalit pu sanz realite obzektiv zordi e se sa ki nu pe viz pu sanze.

Nu fer apel a dimunn pu sezi ki Darlmah Naeck, kan li ankoler avek so bann ex-patron ki finn imilye li, ti bizin truv sa kuma enn katalist pu li-mem li fer enn analiz de klas. Darlmah Naeck ki finn imilye par exse puvwar patron pe tir vanzans pu ki seki li finn sufer, sann kut la, lor santenn milye dimunn ki li pa mem kone. Savedir, li parey kuma Krishnee Bunwaree, ki dan so laraz kont enn individi, insilte enn kominote antye. Li, Darlmah Naeck li, dan so laraz kont so patron, insilte enn kominote antye. Diferans se Krishnee Bunwaree, li zenn e san puvwar. Me, par kontras, Darlmah Naeck li enn redakter pwisan.

LALIT, 10 Ut, 2012.

RESANSIMAN OFISYEL 2011: 84% DIMUNN KOZ KREOL

KIFER LANGAZ KREOL PANKOR RANT DAN PARLMAN?

LALIT pran not sif ofisyel pibliye semenn dernye ki montre ki dan dernye Resansiman 2011 ena 209,520 plis dimunn ki normalman koz Kreol lakaz ki lepok resansiman 2000. An 2000, ti ena 826,200 dimunn ki ti koz Kreol lakaz. Sa ekivo enn ogmantasyon nomb dimunn ki pe koz Kreol normalman lakaz de 25.3% opred lane 2000. Zordi ena 84% dimunn dan Repiblik Moris ki finn dir dan resansiman ki zot normalman koz Kreol dan lakaz. Purtan, langaz Kreol pankor vinn enn langaz ki gayn drwa servi formelman dan Lasanble Nasyonal.

Ena buku koze lor retransmisyon an-direk lor TV seans Parlman. Byen bon. Me, fode derulman ek deba Parlman li fer dan langaz ki koze par dimunn ki finn avoy zot laba. E fode deba derule dan enn langaz ki tu depite metrize avek presizyon. Sa sanzman la pu kontribiye dan stabilizasyon rezis formel Kreol. Dayer sondaz SOFRES 2009 montre ki plis ki 2/3 dimunn anfaver introdir Kreol lor enn baz egal avek Angle dan Parlman. Anfet ¾ dimunn dan klas travayer anfaver, dapre mem sondaz.

Kuma tu dimunn kone, langaz Kreol servi par tu dimunn Moris dan lavi tulezur: lor bistop, dan lopital, kot lapost, dan bazar, dan biro, dan lizinn, bor lamer, dan Lakur Lazistis, Senn Mars, dan istasyon lapolis, dan kabine dokter, lor portab, dan SMS, dan lari, dan magazin, dan labank, dan karo, lor laplenn futborl, dan konser lamizik, dan labutik, dan supermarket, dan maryaz, dan lamor, dan tavern, dan miting, dan reynion, dan servis relizye, dan teat, partu. Purtan, LALIT rekonstate, li tuzur pa langaz ofisyel dan Parlman, kot nu, ki koz Kreol a 84% dan nu lakaz, elir depite pu al syeze lor nu nom.

Langaz Kreol finn rant dan lekol primer an 2012. Sa li reprezant enn viktwar pu klas travayer. Alor, langaz Kreol, li ena so lortograf ofisyel, enn diksyoner, ek enn gramer debaz ki anseynan servi. Purtan li pankor servi dan Parlman kuma lang ofisyel.

Kreol Morisyen, dayer, li dan top 6% langaz dan lemond, anterm nomb dimunn ki koz li, etan ena plis ki enn milyon dimunn ki koz li.

Ala seki LALIT pe revandike: ki Angle ek Kreol, tulde, vinn "langaz Parlman" (setadir pa zis Angle, kuma li ete zordi), e ki kapav osi servi Franse ek Bhojpuri, tulde, (pa zis Franse, kuma li ete zordi). Nu osi revandike ki rey kalifikasyon lingwistik ubyen literesi pu enn dimunn poz kandida pu Parlman.

Si Guvernman propoz amandman konstitisyonel dan sa sans la, Lopozisyon pu vot an-faver, pena dut. E sa sanzman la pu donn nu langaz maternel, ki osi langaz klas travayer, zot plas natirel dan sistem demokrasi nu pei. Li preske 45 an depi Lindepandans, e purtan 2 langaz kolonyal pe servi dan Parlman, odetriman drwa koz nu prop lang maternel.

Alain Ah-Vee
pu LALIT, 18 Ziyet 2012.

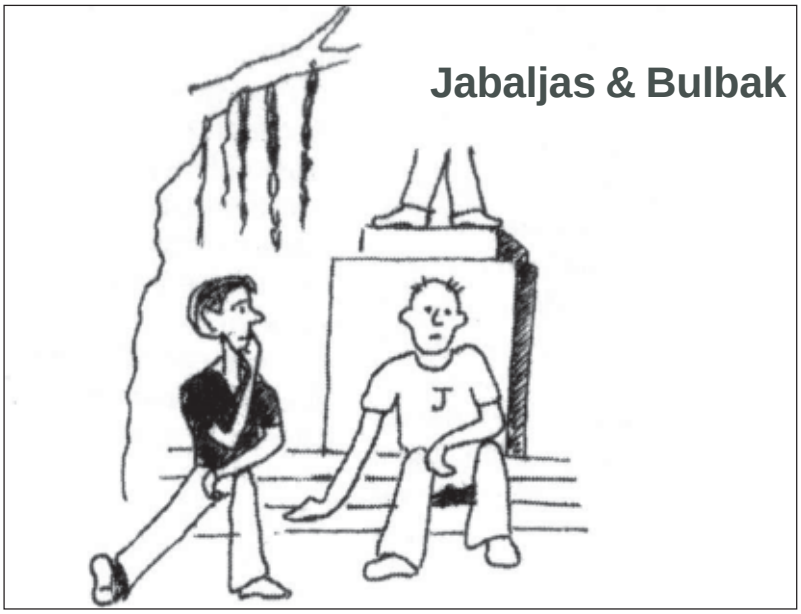

Jabaljas: Dir mwa enn kut, Bulbak. Ki ete enn batayon?

Bulbak: Sa se bann solda ki enn zeneral lans dan batay kan lager finn deklare. Kifer to pe dimann sa?

Jabaljas: Abe mo fek lir dan enn intervyu enn sindikalist dir ki li ti lans so premye batayon kont bann baron disik.

Bulbak: Sirman li ti pe koz Nita Deerpalsing ek Patrick Assirvaden. An pasan, Jabaljas, se pa baron disik, me baron sikriye.

Jabaljas: Sindikalist la ti pe koz bann artizan. Lerla li ti pu lans so dezyem batayon: bann laburer.

Bulbak: Sa enn sindikalist ki pran limem pu enn zeneral. To finn deza tann enn sindikalist dekrir travayer kuma so batayon. Abe ki finn arive?

Jabaljas: Pa finn bizin: bann baron finn zet zarm ek kaptile avan ki lans dezyem batayon.

Bulbak: To truve ki arive kan travayer mobilize. Linyon fer lafors.

Jabaljas: Abe kifer Assirvaden dir ki se intervansyon so Premye Minis ki finn determinan dan sa batay la?

Bulbak: Li normal ki politisyen oportinist pu sey rekiper seki travayer finn reysi fer ek so lafors.

Jabaljas: Dakor, Bulbak. Me eski sindika pa ti devet anpes sa kalite rekiperasyon la?

Bulbak: La to ena rezon, Jabaljas. Zot ti devet: li pa dan lintere klas travayer ki politisyen dan sa guvernman ki finn vot lalwa anti-travayer apre vinn deklar zot mem gran defanser travayer.

Jabaljas: Abe kifer sa sindikalist la finn truv neseser vinn piblikman remersye Nita Deerpalsing pu rol ki li finn zwe? To pa truv sa bizar, twa?

Bulbak: To kone parfwa bann birokrat sindikal ek bann politisyen oportinist ena mem lintere. Zot rod tir enn pursantaz lor mobilizasyon travayer. To pa rapel mem zafer ti arive dan dernye litiz dan lindistri sikriyer an 2010?

Jabaljas: Laverite. Mo pe rapel aster: Navin Ramgoolam ti dir ki li finn fer travayer gayn 20% ogmantasyon. Be sann kut la ki so Navin, Patrick, ek Nita finn fer travayer gayne?

Bulbak: Nu sindikalist-zeneral finn dekrir sa dernye lakor la kuma enn lakor istorik: li paret ki MSPA finn aksepte uver negosyasyon lor kondisyon travay an Zanvye 2013.

Jabaljas: Abon: to apel sa enn gran viktwar twa?

Bulbak: Etan done ki se Minis Travay Mohamed ki finn tripot sa lakor la, ki gran mirak to ti pe atann?

F E L I S I T A S Y O N
I N T E R N A S Y O N A L

VIKTWAR LOR LALWA LAVORTMAN

Enn viktwar parsyel pu LALIT, sel parti politik ki finn amenn enn lalit pandan 30an pu dekriminaliz lavortman. Dan Revi 105 nu finn donn detay lor sa lalit ki finn amenn amandman pu lalwa 1838. LALIT finn osi, dan kad so politik internasyonalist, inform nu bann kamarad dan lezot pei dan regrupman ek parti politik degos de sa viktwar la. Nu finn resevwar mesaz felisitasyon depi parti ek grup dan Lostrali, UK, Nizeria, Sid Afrik, Sri Lanka, Indonezi, Reynion, Namibi, Lafrans, USA. Sa risponns la montre sutyen iniversel depi bann parti sosyalist partu dan lemond pu sa long lalit pu tir Leta ek so Kod Kriminel depi lor ledo fam lor kestyon lavortman.

Ala seki LALIT ti dir dan so let internasyonal lor viktwar parsyel lor dekriminalizasyon lavortman.

Viktwar, mem parsyel, rar lepok aktyel. LALIT ti pu kontan partaz enn nuvo devlopman dan lalit de klas ek lalit fam Moris: LALIT sel parti politik ki, depi plizyer deseni, finn milite pu dekriminaliz lavortman, e an Zin, Parlman finn finalman vot enn nuvo lalwa pu ranplas interdiksyon total lalwa 1838. Tu dimunn dan pei kone ki sa batay la ti enn batay LALIT. Anfet suvan nu pozisyon lor dekriminalizasyon lavortman finn servi sanse “kont” nu par ladrwat. Sa viktwar la, li vini mem lane ki enn lot viktwar atribiye a LALIT: introdiksyon langaz maternel, Kreol ek Bhojpuri dan lekol primer pu premye fwa.

Nuvo lalwa lavortman permet lavortman, pu fam ki ule ena rekur a enn, dan ka grav problem lasante pu mama la ubyen

malformasyon grav fetis, dan ka vyol, inses, ek groses tifi anba 16 an. E Guvernman pe pran dispozisyon pu fer li gratis dan sa bann ka la.

Seki lalwa la osi amene, se liberte koz pli uvertman lor lavortman. E sa, asontur, vedir, ki si fam malad apre enn lavortman ilegal, li nepli bizin res trankil, me li kapav al lopital an plis liberte pu gayn swen. Lalit pu dekriminalizasyon konplet, li kontinye.

Sa Bil la ti vinn dan Lasanble Nasyonal zis 2 mwa apre ki Muvman Liberasyon Fam (MLF) ti'nn fer seremoni dan 2 simityer ansam ek fami bann fam ki finn desede akoz lavortman ilegal.

Dan dernye 3 an, MLF ti inn aksantye so kanpayn pu dekriminalizasyon, e an partikilye, ti inn amenn kanpayn kont lexpresyon arkaik "quick with child" ki ti dan lalwa la. Enn fam an 2009 ti gayn purswit pu lavortman ilegal, ek Direkter Purswit Piblik (DPP) ti'nn retir so purswit, akoz lalwa la pa ti ase kler pu form parti dan Kod Kriminel. Zirispridans, MLF ti montre, ti ule dir "quick with child" ena referans a apepre 20yem semenn groses, me pandan 174 an biro DPP ti asime li ule dir "ansint" akoz an versyon Franse ti dir "enceinte". MLF ti met dibut enn Fron Komin lor Lavortman, ki ti gayn buku lafors. Lamor enn zurnalist fotograf, Marie-Noelle Derby swit a enn lavortman ilegal finn sanz balans de-fors politik anfaver fam, akoz tu reporter, zurnalist ek lezot staf lapres pa ti bizin swiv laliyn konpayni lapres, ki istorikman ti suvan swiv Legliz Katolik.

Pandan mobilizasyon fam deryer sa Bil la, mem li finn amenn selman dekriminalizasyon parsyel - mobilization organize sirtu par fam LALIT ki dan lidership MLF – lalwa ti finalman pase avek selman 20% depite ki finn vot kont. Sa sutyen masiv dan Parlman ti malgre enn long kanpayn ki finn fer krwar "tu dimunn kont lavortman", sinon tro per pu dibut kont bann lobi reliziye.

Desin H.Daumier,"Enn ka kriminel"

Sak fwa Parlman ti zwenn pu diskit Bil la, ti ena ant 20 ek 80 fam prezan dan galri piblik, pe fer pwen-de-pres, ti pe res ziska enn er dimatin, pe swiv. Ti ena enn seremoni kandelayt Rozil anmemwar fam ki finn mor swit a lavortman ilegal.

Mobilizasyon ti gayn gran kudme depi Nursing Association, pli gran sindika dan sekter lasante. Lidership, inklir Ashok Callooa ek Ram Nawzadick, e so Lel Femininn, ti koz anfaver lalwa, e ti mobiliz manb pu tu evennman politik anfaver. Sindika finn apel pu enn dekriminaliz;asyon total. "Nu la pu sweyn u kan u malad, pa pu zis u," Ashok Callooa finn anonse. Li ti osi dir ki infermye ki temwen sa sufrans ki rezilta lavortman ilegal. Li, kuma preske tu dimunn pandan deba la, finn met lanfaz lor laspe de klas. Fam mizer sufer buku plis depi sa lalwa represif la.

Lezot sindika osi finn donn kudme. Government Teachers' Union ek Federation of Para-Statal Bodies, osi byen ki Confederation of Private Sector Workers, CTSP. Sa finn azut ar sutyen agrandisan depi lorganizasyon drwa imen, famili planing ek enn muvman fam byen mobilize.

Enn nomb etonan depite finn koz anfaver dekriminalizasyon total, e zot finn fye lor argimantasyon devlope pandan 30 an par LALIT ek MLF. Enn lot zafer etonan: buku depite depi tu parti ti koz anfaver Leta sekilye. Tu ti met lanfaz lor lasante fam, lor drwa imen pu fam, e lor Leta Sekilye. Ti ena zis 3 parti kont, e sakenn ena enn sel depite: FSM (enn parti integrist), MMSD (enn parti pu enn kapitalist maverik), OPR (ki so lider enn ansyen pret Katolik). 2 parti ti anfet 100% anfaver, malgre enn "vot lib". Zot ti pli gran parti dan Parlman, Labour, ek pli gran parti Rodrige dan Parlman, Mouvement Rodrigues ki so de depite ti koz depi pwen de-vi fam klas travayer dan Repiblik Moris an antye. Partner Travayist, PMSD ti 3 lor 4 anfaver, tandi ki Lopozisyon MSM ti 10/11 anfaver. Lopozisyon MMM ti fann an-de. Alor MMM ti sorti afebli, e zot bann depite anti-lavortman ti rann zot ridikil dan bann diskur telman bizar ki lapres finn denons zot. Alor enn parti ki ti de-gos lontan finn vinn enn bastyon lareaksyon.

Enn depite MMM, Jean-Claude Barbier, petet enn "grande Premiere" dan Parlman, ti anonse avek tu seryer dan lemond, ki "Bondye finn koz ar li, dir li ki pu dir dan Parlman."

Anmemtan, ki serten depite MMM ti dir fam kareman "murderers", enn depite MMM, Lysie Ribot, ti amenn enn lot argiman kont fam ki fer lavortman: zot pli sans, li ti dir, fer aksidan larut ek gayn kanser kol literis. Li ti osi dir, dan enn deklarasyon grotesk dan Parlman, ki fam ki vyole pena buku sans tom ansint, akoz zot ovilasyon "bloke".

Adil Meea, ankor enn depite MMM ti dir relizyon enn dernye ranpar kont "degeneracy and depravity". Taler, li ti dir, u pu tann dimunn propoz maryaz dimunn mem sex.

Me, sa bann depite ti totalman marzinalize, parski ti ena sutyen masif pu lalwa, pa zis dan Parlman me parmi lepep. Enn sondaz profesyonel ki ti fer pandan ki deba ti pe derule dan Parlman ti indike ki 2/3 fam anfaver, e selman 20% kont. Alor, piblik ti enn mirwar ase exak Parlman, anterm pursantaz anfaver.

Lindsey Collen

VERDIK MICHAELA HARTE, LALIT FER APEL A INNTELIJENTSIA

ARETE NIYE! BIZIN FINI ar VYOLANS e TORTIR”

Ziri dan ka Michaela Harte finn truv 2 akize, travayer lotel, non-kupab. E sa, dan enn verdik inanim. Elit dan Moris finn ‘soke’. Zot pa ti pe aksepte ki ena tortir dan selil, kan anfet ena.

Ka Lasiz asasina Michaela Harte finn finalman fer elit ek Leta pran kont vyolans ek tortir par lapolis, sirtu par sa seksyon lapolis ki ansarz fer lanket.

Sitan sa tortir par anketer repandi, sitan LALIT ek Lasosyasyon JUSTICE finn denons li san-ses pandan 10 an ki lamas dimunn *kone* ki li existe, e kone kuma anketer servi li pu extrir swadizan “konfesyon”. Alor nu gayn enn lalist 9 ziri, 9 dimunn ordiner, zot konn zize buku pli byin ki enn Ziz sipa lapolis finn bat kikenn ubyen pa finn bat kikenn, pu enn rezon byen sinp: zot konsyan lexistans sa tortir la, zot konpran bann teknik ek trik institisyonalize ki servi pu maske tortir. Kumsa-mem ki ziri finn inanim, finn ariv rann verdik “pa kupab”. Sa verdik la li montre linportans gard sistem Ziri.

Ka Lasiz pa finn reysi elisid asasina trazik Michaela Harte, sa zenn fam viktim la. Me, li rasiran ki ena enn verdik “non kupab” kan anfet pa ti ena okenn prev. Sel swadizan “prev” ki ti ena kont sa 2 akize la sete “konfesyon” ki enn ladan ti fer su tortir. Ziri, inanim, finn krwar li, kan li finn explik tortir ki li finn sibir. Ziri finn krwar akize la, mem si Ziz la ti dir akize pu “konport li kuma enn zom, aret gele” kan li finn kumans plore dan box pandan ki li pe rakont tortir ki li finn sibir. Lamas dimunn kone lor tortir. Alor Ziri, li osi, akoz li emann depi lamas, li osi li kone. Purtan elit dan Moris persiste niye. Zot al ziska kasyet britalite polisyer ek so vyolans ek tortir. Ziska Premye Minis niye ki ena tortir. Kapav-et elit truv tortir kuma enn pri pu peye pu sipozeman “sekirite” ek truv li zis kuma enn “metod fort” uswa kuma “1-2 kalot” dan enn pei kot elit zordi finn erit mantalite elit kolonyal ki ti rul sistem esklavaz ek langazman, kot tultan ti oblize fors lamas dimunn travay su bann rezim atros. Sertin realite de klas pa disparet fasilman. Purtan tortir, li gat lanket, osi byin ki mark viktim la pu so lavi. Dan kes Michaela Harte, tortir ek “konfesyon” finn ranplas lanket syantifik. Sa li danzere.

Lasosyasyon JUSTICE finn kontinyelman expoz vyolans ek tortir CID, sirtu atraver buku temwaynaz piblik ki bann viktim finn fer, ki li dan Lasal Minisipal, dan Teat Porlwi, dan lezot lespas piblik. Finn osi ena temwaynaz an-ekri ki piblik finn lir, e ki, anpasan, finn avoy a bann Lotorite. Kan Premye Minis ti dir ki pena “evidenns”, li osi inn resevwar kopi bann temwayaz. Purtan, ankor enn fwa, li persiste sutenir MCIT, par exanp dan Parlman le 17 Ziyet.

Lamor Sef Inspekter Prem Raddhoa, ki ti’nn vinn sinbol ideolozi ki zistifye rekur a vyolans par ofisye Leta, pa finn met fin a sa vyolans la. Mem dedomazman ki Leta finn bizin peye a 2 madam vev: M. Veronique Topize ek M. Bindoo Ramlogun ki zot mari finn mor par lavyolans kan zot ti su sarz lapolis, ek finn bizin peye a viktim M. Martine Desmarais, pa finn aret vyolans polisyer nonpli.

Olye aret sa kalite vyolans la, sa latitid pu niye ek kuver vyolans polisyer, finn kontinye. Pa zis par Leta, me osi par manb ordiner klas profesyonel: avoka, mazistra, dokter, depite, ena fwa mem zurnalis, sosyolog ek lezot akademik. Li pa difisil konpran sikolozikman ki amenn sa latitid la: li pa fasil pu aksepte ki tortir pratike par dimunn ki nu, nu peye, atraver nu tax.

Kantmem sa, lamas travayer, dizon 80% pei, finn ariv *kone*. Zot finn rekonet sa lorer la. Zot finn pran konesans temwaynaz telman elokan, depi buku gran gran zom ki finn reysi sirmont laont ek imilyasyon tortir, finn temwayne an piblik. Li pa fasil apre ki CID finn u tuni, abiz de u, bat u, manke nway u, met furmi ruz sipa lera dan u kalson, fer u sibir sok elektrik lor u parti prive. Sa bann viktim la finn gayn kuraz, finn temwayne. Zot finn akiz zot torsyoner. An-piblik. Lanprint zot temwaynaz reste. Dan memwar lamas travayer.

Alor, kumsa ki lamas dimunn depi 5-6 an finn aret niye realite tortir par ofisye Leta. Ala kimanyer ziri dan ka Michaela Harte, ziri ki konpoze de “dimunn ordiner” finn ariv dedwir ki sa konfesyon la li rezilta tortir. Nu dakor ek editoryalis Raj Meetarbhan ki finn truve dan *L’Express* 17 Ziyet ki ziri kone ki se par tortir ki obtenir konfesyon. Ondire telman repitasyon tortir CID li repandi, ki li pu neseser pruve dan Lakur ki pena tortir. Problem la, kuma JUSTICE ek pli resaman Marie-Danielle Selvon dan *Le Mauricien* 16 Ziyet finn truve, se ki pa ti bizin konsider konfesyon kuma enn evidenns ditu amwin ki akize la mintenir konfesyon la dan Lakur. Si akize pled non-kupab, vedir li pa pe fer okenn konfesyon. Komdi lalwa Angle”:

“Kot prosekisyon propoz pu prezant konfesyon enn akize kom evidenns, me kot demontre Lakur ki

konfesyon la ti gayne ar akize, uswa posibleman ti gayne ar li, swa (a) su kontrint, swa (b) kuma enn konsekans kit parol u aksyon ki kapav kree dut lor kredibilite konfesyon la … Lakur pa pu permet ki servi konfesyon la kom evidenns kont akize, omwen si prosekisyon limem kapav vinn pruve, san ki ena okenn dut rezonab, ki konfesyon la (ki li vre ubyen fos) pa ti gayne dan sa fason la." (*Police and Criminal Evidence Act*, 1984).

Remarke ki se DPP ki bizin pruve ki pa finn servi vyolans.

Detutfason, enn "konfesyon" dan langaz ordiner, li kitsoz ki dimunn fer libreman ek mintenir libreman. Lalwa bizin reflet sa. Bizin sanz lalwa.

Klerman lapolis ek departman forennsik pankor abitye rod prev syantifik. Sa osi bizin sanze vit.

Premye Minis, li, ankor tuzur pe niye tortir.

Paret ki kapav fer nerport kwa kan ena pu kulut enn "kupab" dan enn ka kot kikenn byen koni finn asasine uswa, pli sinik ankor, kan lindistri turis menase.

De tut manyer, elit profesyonel finn sakuye. Li finn kumans realize kot problem la vini. Me, ki dimunn bizin fer aster ki zot finn realiz problem la?

Li inportan ki elit met an-viger propozisyon JUSTICE pu "Protokol Etik pu profesyonel". Zis kumsa ki kapav evit vinn konplis ar tortir institisyonalize.

Bar Association

Avoka dan zot *Bar Council* bizin met latet ansam pu fer enn protokol lor ki prosedir zot manb bizin swvi kan zot dekuver britalite u tortir zot kliyan.

Reynon Mazistra

Kan Mazistra zwenn dan zot reynon mansyel, zot bizin tutswit met lor zot azanda kimanyer met enn protokol efikas pu kan zot donn lord pu enn lanket lor britalite polisyer pu asire ki li ena lye, e pu anpes re-return viktim la ar so torsyoner. Sa aplike osi kan zot pe ekut zafer dan *Bail Court* par CCTV.

Medical Council

Medsin, atraver zot Medical Counsil bizin determinn zot prop "protokol" kan zot konsilte enn deteni. Par exanp, ofisye ki pe akonpayn deteni klerman bizin sorti depi lasal konsiltasyon. Si bizin fer apel a lezot staf pu asir sekirite dokter, va fer li. Zot bizin pa pran pu lamone kontan seki ofisye an-sarz deteni dir. Dokter so lwayote li anver so pasyan.

Mank sa zar protokol kapav-et finn amenn lamor omwin enn deteni, enn deteni ki ti anfet enn temwin.

Zurnalis, akademik

Zurnalis ek editoryalis osi bizin enn protokol lor reportaz dan ka tortir (pa fye zis lor linformasyon lapolis; fer li kler kan ena purswit su lalwa tortir, ek expoz laverite kan enn sel ofisye inplike dan buku akizasyon tortir).

Akademik dan departman syans sosyal ek lalwa bizin fer resers lor tortir ek vyolans, pa zis pibliye lartik ki vant "demokrasi" uswa "drwa imin" dan Moris.

Sanzman institisyonel

Apre ka Michaela Harte, Kabine Minis 13 Ziyet ti anons reorganizasyon *Komisyon Nasyonal Drwa Imin*, enn komisyon fantos. Zot dir zot pu respekte "Prinsip de Paris", setadir minimem stenndar. Kuma li ete aster, Komisyon Nasyonal Drwa Imin (NHRC) finn desid pu pa fer okenn lanket lor ka tortir ziska ki kes kont deteni finn fini! Kumadir *Alice-aux-pays-des-merveilles*. Santans dabor, lanket answit.

Guvernman pe osi vini avek enn nuvo lalwa evidenns kriminel. Fale sanz lalwa pu ki konfesyon interdi kuma evidenns, kuma li ete dan seksyon 75 lalwa Angle.

Lanket lor lamor M. Ramdhony

Pe ena lanket lor lamor dan selil M. Ramdhony lor akizasyon kokin enn mont. Sa ka la, kuma ka Michaela Harte, finn fer sertin manb klas profesyonel dan Lopozisyon, ki ti abitye res trankil lor britalite polisyer, lev lavwa kritik britalite polisyer ek sulev kestyon lamor dan selil. Okontrer, suvan politisyin dan Lopozisyon pas zot letan revandik plis represyon, dimann ankor plis vyolans pu ki ena *law and order.* Kantmem ki rezon pe pus zot pran bon pozisyon aster, nu truv lefet ki zot pe opoz britalite polisyer li saliter. Nu espere li kontinye dan letan.

Premye Purswit pu Tortir

Nu pu gayn lokazyon gete ki manyer premye ka su nuvo lalwa tortir marse dan Lakur. Apre lamor M. Rajesh Ramlogun, 4 ofisye MCIT Jagdawoo, Madarbux, Levasseur ek Potié finn akize de tortir dan premye kes tortir su nuvo seksyon 78 *Criminal Code Amendment Act.*

Apre lamor M. Ramlogun an 2006, ti deza ena:

* Verdik "fawlple" dan lanket zidisyer lor so lamor.

* Sarz asasina kont sa mem 4 ofisye MCIT e 3 lezot zom MCIT.

* Faynndings NHRC kumkwa ena sirkonstans sispe otur so lamor ki nesesit prosekisyon.

* Domaz Rs7 milyon pu Vev Bindoo Ramlogun ek so 3 zanfan.

Le 29 Me, 2009 mazistra Lakur Intermedyer finn rann verdik "non-kupab". Erezman DPP finn fer lapel kont sa zizman la. Apel la li lor 19 pwin (get seksyon News websayt LALIT) and kesla pe vini byinto.

Konklizyon

Finn ariv ler pu afront sa nivo vyolans kolonyal dan lasosyete, ki li kont nu zanfan dan lekol, dan lafami, kont fam par zom predater ki li dan lafami u andeor, ki li dan langaz ordiner tulezur, u ki li dan form enn patant pu abiz zom deteni. Finn ariv ler pu met dibut bann striktir sosyal ki ankuraz seki pli bon dan limanite, pa seki pli pir.

Lindsey Collen
19 Ziyet, 2012
(Tradiksyon par Rajni Lallah)

KI STRATEZI?

LALIT POFINN SO AKSYON

LALIT sel parti politik dan Moris
kot manb zwenn dan bann seminar
pu poz kestyon "*Ki stratezi politik?*"
e kot get an-detay lefe nu stratezi konsyan lor nu aksyon.

Dimans 1 Ziyet ek Samdi 14 Ziyet, manb LALIT finn pran enn zurne pu fit argiman lor 3 laspe stratezi:
(1) pu evalye linportans "lalit de-klas" dan lalit politik,
(2) pu konseptyaliz enn lalit politik ki pa elektoralist, e
(3) pu sitye lalit politik Moris dan kad enn lalit internasyonalist.

Sinpatizan ek militan sindikal ti prezan osi byen ki manb, ek deba ti byen profon.

Sa 2 zurne la ti anfet swiv enn Konferans zur Lindepandans, le 12 Mars, 2012, kot LALIT finn remet ankestyon slogan "linite nasyonal" ek "Morisyanism" antan ki stratezi, e sa pu rezon presi ki zot slogan ki patron rekipere kuma naryen, e zot parfwa servi lintere lextrem drwat. Apre sa, le 1 Me, ti ena "Latelye Argiman" ki finn ede pu fit nu rezonnman lor sa size la. E sa Konferans, asontur, ti swiv enn "Eta delye" ki LALIT ti organize Novam, 2011 pu examinn dan ki leta bann parti politik Moris ete zordi. Alor, 2 "seminar stratezik" mwa Ziyet, ti form parti ladan.

Premye zurne, Lindsey Collen ti rankont lalit ant bann klas anterm bann zistwar vre, ki finn derule dan Moris, tandi ki Ram Seegobin ti analize ki ete "konsyans de klas". Ena transkripsyon total sa 2 diskur la lor www.lalitmauritius.org osi byen ki transkripsyon deba byen interesan ki ti swiv sa 2 diskur la. (Dan sa Revi LALIT la, u kapav lir serten laspe sa 2 diskur la.)

Dezyem zurne, Rada Kistnasamy ek Rajni Lallah ti koz lor diferans ant politik de-klas (ki LALIT amene) ek politik elektoralist (ki PT, PMSD, MMM, MSM amene). Alain Ah-Vee ek Ragini Kistnasamy ati met lanfaz lor internasyonalism dan politik LALIT, sirtu lepok globalizasyon. (2 diskur la deza lor wesayt LALIT www.lalitmauritius.org. Dan Revi Nimero 107 pu gayn lartik baze lor la.)

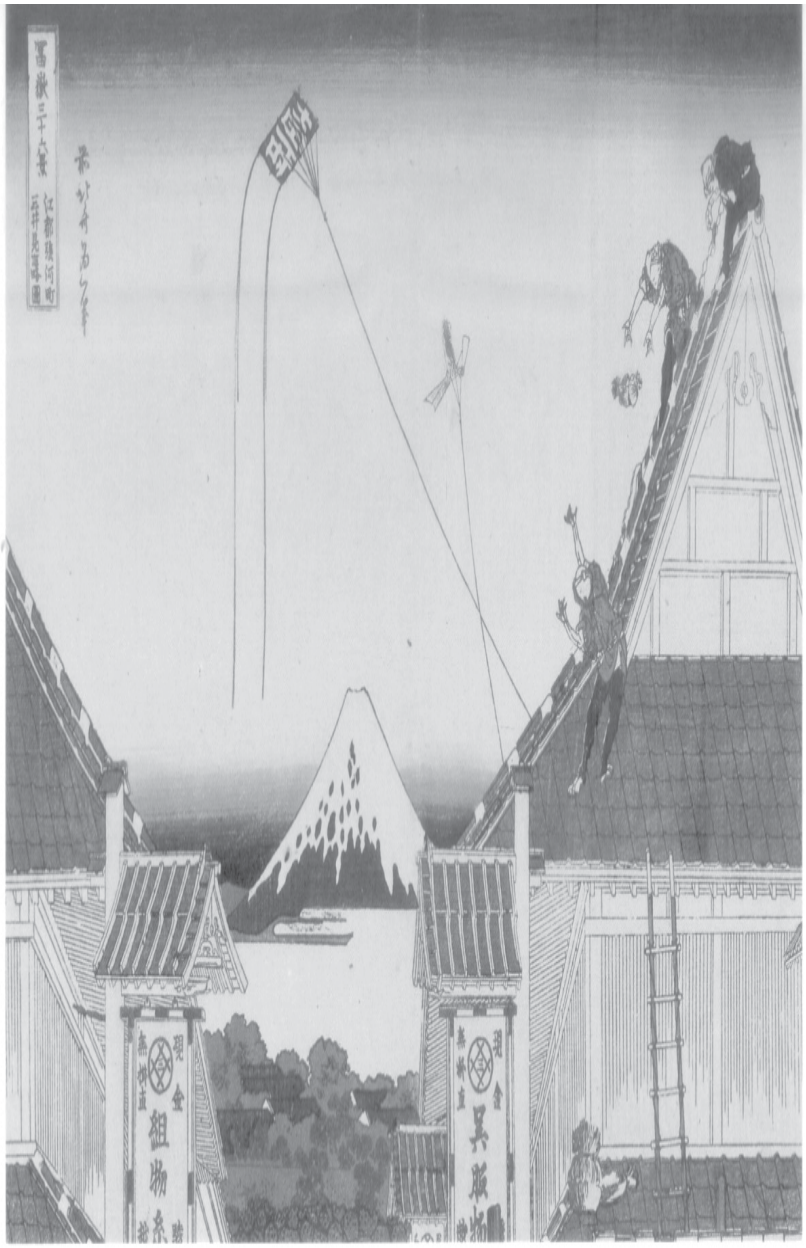

Desin Hokusai, Servolan

LALIT ANT BANN KLAS

LALIT TRAVAYER ANTERM LISTWAR MORIS & LISTWAR LEMOND

Pu konpran konsep "lalit ant klas" ubyen "lalit de-klas", nu oblize, kuma avek tu zafer, sitye li anterm letan, anterm listwar.

Lalit de klas pa lalit de ras

Dan listwar resan dan Moris, MMM ti kumanse avek enn slogan *"Lalit de klas, pa lalit de ras!"* Kan MMM ti pran nesans li ti zis apre bagar rasyal otur Lindepandans. Patron ti'nn organiz gran dezord kominal otur Lindepandans, setadir ant 1965-68 pu sey bare kont Lindepandans. Idantite "kominal" ek "rasyal" ti byen for. Reprezantan politik kapitalist, otur sirtu PMSD, ti furni konfli ase konsyaman parski burzwazi ti santi so to profi, tu so lintere, so kontrol lor sosyete Moris, ti pe diminye. Alor MMM, kan li ne 1969-70, so slogan mem e tu dimunn ti konn sa, ti konpran sa slogan la pandan so premye 10-15 an lexistans, ti "lalit de klas, pa lalit de ras". Setadir, MMM ti pe dir idantite de klas, organizasyon antan ki klas, ek lalit antan ki *klas* ki pu amenn progre, tandi ki si u organiz u o-nivo u idantite kominal, amenn enn lalit kominal, ubyen rasyal, kuma tu dimunn ti fek viv li, li amenn dezast. E, li ti vre. Li ti'nn amenn dezast. E li ankor tuzur vre ki idantite, lorganizasyon ek lalit lor baz kominalo-rasyal li danzere.

Me, pandan sa premye 12an ki MMM ti existe, enn lot laliyn gradyelman kumanse, lerla pran lanpler, lerla mem ariv pran predominans dan MMM, setadir otur enn lot slogan net, so lekontrer: "Enn sel lepep enn sel nasyon". Sa 2yem slogan, ki distile depi enn stratezi, depi enn laliyn, ki favoriz patron. Kifer li favoriz klas kapitalist? Parski tanki patron opuwar, si u pe dir, "Tu dimunn dan mem bato", "nu tu bizin fer sakrifis", nu tu "morisyen", sa vedir u pe maske, u pe rod tuf lalit de klas, sirtu delapar dimunn dan klas oprime. U pe propoz zot enn stratezi otur "morisyanism," enn stratezi an-konfizyon. E si li trape, lerla, patron pa bizin amenn lalit de klas, li, parski li finn ase kuyonn travayer kumkwa pena nesesite pu li, travayer amenn lalit de klas, parski nu tu sanse dan mem bato. Nu tu enn sel klas dimunn apel "morisyen", nu tu dan "enn sel lepep, enn sel nasyon". Ansom, sa 2 slogan la, sinifye sanzman gradyel dan stratezi MMM, ki amorti an 1981.

Alor, avan rakont zistwar, mo pe sitye sa konsep lalit de klas la anterm istorik.

"The end of history?"

E dan dernye 20an, apre sa gran puse neo-liberal dan lemond - ek isi osi - kot ideolog dominan finn sey konvink nu kumkwa listwar inn ariv so lafin *(the end of history)* , kumkwa kapitalism li enn sistem eternel, kumkwa zame naryen pa pu sanze ankor, seki finn arive se *konsep* lalit de klas finn enpe bafwe, finn met dan enn kwen. Karl Marx ti'nn sanse mor.

Kriz

Zordi, nu kapav inn bliye sa triomfalism la, mem li telman resan, parski kan kriz dan sistem kapitalist la finn pran, sa ideolozi triomfalist la finn preske balye net. Dernye 3-4 an, ideolog pro-kapitalist nepli kapav maske kriz la, kriz dan sistem kapitalist, e bann mem dimunn ki ti pe dir kapitalism eternel - ki li dan *The Economist, New York Times,* etc tu sa mem ideolog burzwa la, zordi pe dir, *"Eski kapitalism kapav sirviv?"* Alor, zordi nu dan sa moman kot tu dimunn kone ki tu instab, tu pe sanze, e ki sistem kapitalist so lexistans mem, li menase par enn kriz profon. Nu nepli dan sa triomfalism kapitalist la. Me, nu ankor pe sufer lefe sa tantativ pu anter konsep "lalit de klas".

Kot ena klas konfliktyel, ena lalit

Aster, enn presizyon, lalit de klas li pa finn tultan existe. Sa li pu enn rezon sinp. Diferan klas sosyal pa ti tultan existe. Mo krwar sa li inportan pu gard antet dan sa moman kot ena gran kriz ekolozik. Si nu donn limanite 100,000 banane, ape-pre, dan tu nu listwar ena zis 5,000 banane kot dan plizir plas inn kumans gayn klas sosyal diferan. Dan premye 100,000 banane, nu ti bann dimunn ki ti rod frwi, fuy rasinn, al lapes ubyen tanzantan al lasas pu kapav fer enn gran fet. Alor, nu finn viv dan enn serten larmoni avek lanatir pandan laplipar nu lexistans, osi byen ki antre-nu. Nu tu ti ena mem-mem relasyon avek nu fason sirviv. Pa ti ena klas sosyal diferan dan sans ki ena diferan relasyon ek mwayen sirviv. Me, depi ena diferan klas, lerla gayn lalit de klas. Sa vedir tanki ena klas, pu ena lalit de klas. Li enn realite ase otomatik. E, li pran tu kalite form, sa lalit la. E, nu, nu an-ket enn sosyete kot nepli ena sa zar klas ki pe viv dan enn konfli permanan.

Lindsey Collen

LALIT DE-KLAS, LEXANP MORIS

Dan sa lartik la, ena enn seri lexanp lalit de klas.
Anfet, lalit ant bann klas, li enn realite, ki *kontan pa kontan* li existe. Li lamem.
Li arive tulezur.
Akoz ena diferan klas, akoz zot ena diferan lintere reyel, ena konfli.
Patron, li osi, li amenn lalit kont travayer.
Parfwa, enn seksyon travayer amenn enn lalit kont lot seksyon.

LALIT DE KLAS PAR INDIVIDI, INKONSYAN

Anu komans ek enn form pli "primer" ki ena dan lalit de klas.

Mem li enn lalit "de klas", li byen rar ki li inplik klas la net, klas la an antye. Li kapav mem enn lalit par enn individi! E li kapav osi, pli etonan, enn lalit *inkonsyan*. Dimunn pa kone ki seki li pe amene li enn lalit de klas. Mo donn lexanp. Kan nuvo sekter uver, par exanp Zonn Frans dan lane 1980, ubyen BPO lane 2000, fek la, u gayn enn kantite nuvo travayer ki rant dan enn sekter. Parfwa tifi, zenn fam. Lane 1980 enn kantite tifi 12, 13, 14an, zot pran lak-de-nesans zot gran ser, al travay. Zot pena lexperyans dan okenn lot sekter.

Alor, kan zenn fam al travay zonn frans swa zordi BPO, premye fwa ki enn ladan gayn konfli ek enn reprezantan patron, suvan dan form kit ti-supervayzer, ki kapav arive? U kapav tann enn zenn fam pe dir, "Abe si kumsa, gard u kas! Mo mari kapav sweyn mwa!" Li kite, li ale. Li pa mem pran kas ki dwa li. Sa li enn form lalit de klas individyel. E li inkonsyan. Li pa realize ki li pe fer. Li gayn enn koler natirel, akoz kikenn finn maltret li dan travay. Sel fason li pe truve pu li amenn sa lalit la, se kite. E, akoz li pa pe azir konsyaman, li kit so 2 semenn lapey, li ale. Li pe fer so patron ditor, pe dezorganiz so travay. Me, li pe fer limem ditor. Li pena mem so lapey pu travay ki li finn fini fer. E li pa pe neseserman avans naryen pu travayer ki pu ranplas li.

Alor, so aksyon li individyel ek li inkonsyan e li fer travayer limem ditor. Me, li enn form primer lalit de klas. Kontan, pa kontan, li arive. E seki inportan ladan se lefet ki sa travayer, ek lezot travayer dan lizinn la, zot aprann. Zot truv sa aksyon la. Zot obzerve. Zot tir konklizyon. Zot pu mem petet realize ki so mari kapav "sweyn" li selman akoz li, asontur, li oblize sumet divan lalwa dekrete par patron lor enn lot sayt. Se sa konesans la ki apel "lexperyans". Sa ki apel kumansman konsyans de klas.

LALIT DE KLAS, KOLEKTIF EK KONSYAN

Seki nu normalman konpran par lalit de klas, li anmemtan kolektif ek konsyan. Ek sa arive tulezur. Dan diferan fason. E sa li sini-fi-asyon pli ordiner sa lexpresyon "lalit de klas" la.

Setadir dan enn lizinn, nu kapav gayn 4-5 travayer ki zwenn ansam, dir tulezur nu pu gayn sa problem ki twalet kase, e anplas zot pleyne, zot deside pu deleg 2 dant zot pu al get patron, dir li ena sa problem la, dir li travayer pa pe aksepte sa. Sa li konsyan, li kolektif, mem li lor enn tipti lesel kumsa. Li lalit de klas.

INDIVIDI, KONSYAN

U kapav gayn enn lalit de klas individyel me li konsyan, alor ki li pa pu fer ditor dimunn lamem individyel-man, akur-term, me li kapav fer ditor so bann koleg. Enn lexanp, zordi 2012 dan lepor, dan lepok kot ena menas privatizasyon, dan enn seksyon kot pena latas individyel, me kot patron pe met presyon pu enn serten nomb travayer furni plis travay, pe met stres lor enn grup travayer la, fer plis konteyner rantre, u kapav gayn enn travayer ki li, kan ena sa stres la, li zis ena pu al mars-marse pu 5 minit sak demi-ertan. Li al twalet, li al fime. Li pa la li. Alor, li konsyan. Li dan enn sekter avek buku lexperyans alor li kone ki li pe amerd so bann supervayzor, li pe amerd patron. Me anfet seki li fer, li pe pli fer ditor sa lot 5 travayer ki dan sa grup la. Sak fwa li pa la, se zot ki bizin ranplase, se zot ki bizin travay plis. Alor, li enn lalit de klas mem, li individyel, li konsyan. Me, li fer ditor lot travayer, mem si par erer. Travayer la pa ase *konsyan* lefe so aksyon lor lezot dan so klas. Li mank konsyans de klas.

Ena mil lexanp. Tu dimunn ena lexanp dan zot sayt travay. Li arive tule zur, sa kalite lalit de klas la.

LALIT DEKLAS: LEXANP MORIS

LALIT DE KLAS KI KOLEKTIF EK INKONSYAN

Nu kapav gayn enn form lalit de klas ki kolektif, me ki *inkonsyan.* Li sonn inposib, me li arive. Nu finn deza truv dimunn azir inkonsyaman net net net. Kot travayer lizinn finn anfet tom san konesans. Dan lane 1978 ti ena enn lizinn St Pierre apel Maurice Knitters Ltd, kot patron deside pu ogmant latas. Li dir zot pa pu kontabiliz tan laliyn, tan may pu kalkil lazurne, me plis. Travayer ki ti fer knitting ti bizin konte, lepok avan li vinn elektronik, enn travay konsantrasyon terib. U kont 4, 17, 4, 3 may pu fer sa bann patern la dan triko. Ki travayer inn fer, inkonsyaman? Zot finn refiz travay dan enn fason bizar. Zot inn tom san konesans zot mem. Zot kumans gayn sin-kop. Alor, dan lizinn enn apre lot, u gayn tifi tombe. 3 enn zur, lerla 4 landime.

Enn zur 28 zenn fam ek tifi tom sinkop dan lizinn. Mo ankor rapel sa lepok la. Aster, kimanyer travayer explik sa? Tu dimunn dir, “Abe ki ete sa?” Lerla, zot dir, “Tit Alber.” [Lodyans riye]. Normal. Pena explikasyon. Alor Tit Alber inn sanse atak lizinn. Alor, kimanyer geri sa? Patron dan problem asterla. Mazine, sa enn form lalit de klas sa. Travayer finn ralanti travay net. Patron pe perdi.

Seki inn arive se kan presyon travay inn monte, travayer pena okenn fason rezud problem la, alor zot tom san konesans, enn apre lot. Finalman, patron dir, “Abe, ki pu fer pu sa?” Li ena pu fer apel Per Souchon ek M. Barthelmy, so sakristin, e nu ti tann sa zistwar depi M. Barthelmy, al laba. Zot ena pu lev premye tifi, met li lor enn long latab, donn li 2 kalot lor lazu, fann enpe dilo beni lor so figir, lerla li re-fer. Lerla, zot kriye, “Lot!” Amenn lot tifi. Kumsa. Zot ti al geri Tit Alber dan lizinn. Me, sa osi, form parti lalit de klas, sa tom sinkop la. Mo pe rakont zistwar pu donn enn lide bann form ase initil, ase bizar, lalit de klas, pu nu tu konpran konsep la. E remarke dan sa lexanp la, patron fer apel a monper, seki ti o-puvwar byen avan kapitalist la.

10 an plitar, ti ena lot lexanp, mem zafer, dan City Knitwear Kirpip, an 1987 kot enn 20-enn travayer, parey mem, ti kumans tom sinkop. Enn lalit kolektif, me inkonsyan.

Sa bann form lalit de klas primer la, par zot mem, zot pa pu neseserman sanz gran soz. Me, sa pa vedir li pa enn form lalit de klas, li premye balotman travayer san lexperyans ki pe aprann amenn lalit de klas. Me, zot la, sa bann form lalit de klas la. Kontan pa kontan. Konpran pa konpran, ena li.

Ek patron, li vanze li. Kan li ogmant latas, lalit de klas sa. De so pwen de vi. E li inkonsyan. Lalit de klas depi patron kont travayer. Lalit de klas vedir lalit *ant* bann klas.

LALIT DEKLAS: LEXANP MORIS

LALIT DEKLAS ERONE: TRAVAYER DIVIZ LIMEM

Travayer parfwa dir, “La, latas inn ogmante. Me, la ena enn gran fet relizye pe vini. Anu dimann enn taym-of!” Me, sa “nu” la, eski li tu travayer? Swa li dimunn dan enn sel relizyon? Eski pu ena diferan taym-of pu diferan relizyon? Eski u pa pe diviz u-mem? Travayer, kan diskite, pu realiz sa. Zot pu vinn delavan avek enn demand pli sofistike: “Anu fer demand semenn 44er plito ki semenn 45er!” Sa, wi. Anplas enn demand ki pu al kas u but-but, e ki pa pu neseserman amenn u lwen divan.

LALIT DEKLAS: LEXANP MORIS

LALIT DEKLAS ERONE: TRAVAYER LAK LIMEM

Kan travayer met divan demand konsyan, sa pa vedir zot tultan “bon”. Demadn la kapav erone pu u mem, *antan ki klas*.

Enn lexanp klasik, fam travayer dan kann. Patron ti pe rann servis, les madam al ramas dibwa dan bwa dan ler manze, amenn pake dibwa dan kamyon. Fam laburer kontan al ramas dibwa misye la, atas li, met dan kamyon amenn lakaz. Lalwa travay inn sanze: Asterla, tu travayer fam bizin gayn enn bis ar syez ranbure. Patron nepli gayn drwa ofer zis kamyon pu transpor. Alor, fam laburer vinn get sindika, zot demand se zot anvi gayn bis, zot inn tann dir li dan lalwa. Delege sindika dir, “Wi, kapav gayn bis. Lalwa dir kapav gayn bis. Syez ranbure tusala. Selman rapel, patron pu anpes zot amenn dibwa ladan!” Lerla fam laburer kriye, “Non, non, non. Nu pa’le perdi sa dibwa la.” Alor u truve, u bizin get pli lwen. Patron pu dir, “Wi, mo pu donn bis,” li oblize. Me li pu dir, “U pa kapav met dibwa dan mo bis.” Sa lepok la, pu sa bann madam la, li ti pli inportan pu gayn dibwa ki pu gayn syez ranbure. Me, zot-mem zot pa ti realiz konsekans direk zot demand. Zot pa ti mem realize ki li posib ki patron les zot ramas dibwa pu ki li pa bizin donn zot bis.

Tusala pu dir, kan fam travayer diskit sa, lerla zot pe akerir lexperyans. Kumsa zot devlop konsyans de klas. Kumsa ki gayn progre. Alor, kan enn lalit de klas pran enn form konsyan, li vedir ki ena enn deba lor kimanyer apiy lalit de klas, enn diskisyon lor kimanyer amenn sanzman pli divan, ena analiz lor ki pu lefe reyel sak demand, e ki lefe, asontur, sak sanzman ki u reysi gayne. U pe analize, gete patron ki li pu fer, dan sa lalit de klas la. Li tutafe konsyan.

LALIT DEKLAS: LEXANP MORIS

LAGREV ANEX PAR ANEX

Ena lalit de klas ki byen planifye e ki byen amenn sanzman. Ti ena, par exanp, enn lagrev ki pa ti ena sindika ladan. Mo pe koz lane 1970. Travayer ki ti ladan inn rakont nu. Ti ena enn patron ki ti pe abiz fam laburer. Li donn lord sirdar pu fer tel travayer fam al travay laba tusel, lerla li al laba, li abiz fam la sexyelman. E tu travayer ti byen ankoler. E zot pa ti ena enn fason rezud sa problem grav la. Sa finn vinn pli grav enn zur. Enn fam parmi ti vinn travay ar so tifi byen zenn. Ti ena enn sistem pa bon ditu kot u kapav amenn enn zanfan pu donn kudme avek u latas. Alor, tifi la ti ena 12 -13an. Sa patron la dir sardar la dir sa tifi al travay tusel anba montayn. Travayer inn araze. Lerla, sa swar la, tu travayer inn organize. Mazinn so degre lorganizasyon. Travayer Medine ti pe res Tamarin, Bambous, Petite Riviere, Canot, Beau Songes, Cascavelle, Plaisance, Bassin, Barkly, dan tu sa bann vilaz la. E zot travay dan diferan seksyon Medine, lor enn siperfisi imans. E travayer kone si u pa travay pu 3 zur, li pu konte kuma u finn kas kontra. Patron pu met u deor, si li anvi. Li pu lisansye seki li deza anvi met deor.

Alor, ki zot inn organize? Zot inn organiz enn lagrev laburer total, lor 8 zur. Me, li ti seksyon par seksyon. Zur enn, Palmir zete. Personn pa vini Lindi. Kan patron vinn travay Lindi, zot truv pena travayer seksyon Palmir. Tule 300 travayer dan seksyon Palmir pa finn vini. Patron pa kone kifer. Mardi patron vinn travay. Li truv travayer finn vinn travay seksyon Palmir, me sann kut la, seksyon Lamek personn pa finn vini. Asterla, patron pe gayn Tit-Alber! Li pa pe konpran. Merkredi, Palmir ek Lamek, laburer vinn travay, sann kut la, seksyon Basin zete. Tule 300 pa vini. E zot fer sa pu 8 zur. Finalman, patron kumans dimann dimande. Lerla li ariv kone. E lerla, anfet patron inn organize pu ki sa misye la aret fer so dominer ar fam. Enn predater ti'nn vinn su kontrol sosyal. Ziska ler, sa lagrev la apel "Lagrev Merven". Wi. Sa vedir ti ena enn sistem, enn lalit de klas, byen byen byen avanse. Zot inn fer patron pran kont, azir, dan enn sekter travay, lor enn size, byen difisil gayn rezilta. Alor, travayer inn reysi amenn enn lalit konsyan, kolektif , byen avanse, lor enn sayt travay, e sa depi lane 1970.

Nu kapav dir gran "lar" pu amenn lalit de klas, preske so "syans", se pu gete anmemtan ki demand pu apiye, anmemtan ki metod pu servi pu apiy li. Alor, ki demand exakteman ki pu ralye tu dimunn, e ki metod ki pu apropriye pu amenn tu dimunn dan aksyon la? Sa bann kestyon la zot reflet degre konsyans de klas.

Sa donn enn lide kimanyer travayer lor sayt inn amenn, e pe tuzur amenn, lalit de klas. Parski sa kontiyne zordi. Lor sayt travay partu.Seki inportan se pu aprann par nu prop listwar. Samem ki devlop "lesperyans".

LALIT DEKLAS: LEXANP MORIS

CSR: LOFANSIV PATRONA

E patron li, li ena so lalit de klas lor sayt, li osi, plis li organize dan *Mauritius Employers' Federation,* dan *Joint Economic Council* Li organiz li byen. E, li ena enn lavantaz striktirel. Nu kapav dir "Leta" dan so lansanb li mwayen prinsipal ki patron ena dan so kote dan lalit de klas. Leta la pu li. Samem nu apel li enn "leta burzwa". Seki ena kapital kontrol sa Leta la. Enn dan lot. Par partisip dan demokrasi, nu kapav grinyot enn tigit isi laba, me Leta existan, li Leta dan faver patron. Leta li instriman dan lame patron dan lalit de klas.

An zeneral, patron, li, dan so lalit de klas, li rod ogmant latas (li apel sa ogmant "prodiktivite"), li kontan tu dimunn prezan lor sayt, pena absanteism, e pu ariv a sa, li met bann bonis, pu ki li kapav kup u lapey 2 fwa kan u pa travay dir ubyen kan u absan. Li kontan gard enn larme rezerv somer deor, pu ki si so travayer revandik plis lapey ubyen kondisyon, li dir zot, "Si u ale, mo ena 10 kuma u divan geyt pe rod travay lor sa pri la, su sa kondisyon la." Li kontan sa larme rezerv somer. Li kontan kontrol u lavi andeor travay tanki posib. Tusala dan kad so lalit de klas. Alor, nu finn truv, ek pe truv, enn gran puse CSR tu dernyeman. Patron li organiz travay swa-dizan "sosyal". Dan kartye, li, li pu amenaz bazar, met sime, fer liniversite. Li, li pu met zarb. Li, li pu okip lanvironnman. Lerla li fer tu dimunn vinn deplizanpli anfantilize. Nu vinn zanfan pu li. Pa zis nu tu dan mem bato, sann kut la, nu depandan net, mem andeor travay.

Desin Picasso

LAGREV TABLISMAN ANNA
Pli ot lalit de klas parmi travayer Moris

So pli ot nivo lalit de klas (lor enn sayt) ki mo finn kone dan Moris, onivo enn batay de klas, li an lane 1971. Onivo enn sel sayt, mo pe koze. Travayer ki ti ladan finn rakont nu.

Ti ena enn tablisman apel Anna. Asterla nu konn Restoran Anna, Domenn Anna. Mem plas. Ti ena enn tablisman anplway 70 laburer laba. So kann ti pe kraze Medine.

An tuleka, an 1971, enn gran muvman finn lev latet dan tablisman laba, Tablisman Anna. Manyer travay ti pe marse antrekup, tu travayer rant travay granmatin, e seki vinn travay avan, li swazir enn laliyn pu li travay dan kann, enn laliyn ki pli bon. Si, par exanp, ena pu ras lerb, netwaye, li pu rod enn laliyn ki pena move lerb dan so lale ditu. Seki vinn pli boner, li fini so latas pli vit, sardar vinn mezir li, li gayn so lazurne personel pu li, li al so lakaz ar buku lapey, ar so bonis lafin lane asire, sir ki li pu gayn travay lane prosenn.

Lerla lezot laburer remarke ki serten zom ki ena bisiklet, lev boner, ariv avan kamyon travayer, zot kumans al netway zot laliyn dan nwar. Lerla, dimunn dan laz, ubyen enn fam ki ena lasm, li bizin vinn dan kamyon, li deza travay pli lant, li gayn enn laliyn pli sal. Li pa pe tir so lazurne. Sa vedir li perdi so zurne, li perdi so bonis, li kapav perdi so plas travay. Alor, travayer ti kumans deteste sa sistem la. Zot finn ariv truv li inzis. E sirtu kan enn-de zom parmi, zot kumans, kan fim Indyen Zedi fini tar, zot pa al dormi, zot al direk karo, zot pe swazir zot laliyn, zot pe rap zot latas avan lezot ariv dan karo, ant minnwi ek sipa 3er dimatin, zot pe travay ar tors. Lerla travayer inn truve ki zot mem zot pe vinn ridikil. Zot pe plito fer enn lalit, zot inn realize, kont zot kamarad, pa kont patron.

Me, bizin kone ki nu pe koz antrekup. Dan lakup, latas ti par enn grup travayer. Patron mezire komye sipa 6 laburer inn met dan enn so korbey, pez korbey la lor balans kot mulen, pey sa latas la diviz par 6. Alor, li ti kolektif pu enn korbey.

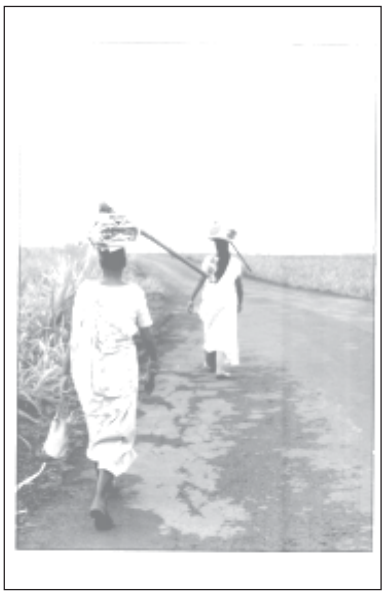

Aster, travayer Anna inn zwenn, inn diskite, inn mazine, inn kalkile, inn planifye, inn deside: Zot dir zot pu travay kolektif antre-kup osi. Alor, se sa ki zot inn fer. Zot dir, “Anu tu kumans travay mem ler, ler kamyon vini. Seki vinn par bisiklet, li vini mem ler. Lerla nu tu pran nerport ki laliyn, nu travay enn rit normal. Seki fini fer so laliyn avan, li kas kontur, li vire, li returne, li rod laliyn ki finn ariv fer mwens golet, laliyn kot travay finn pli lant pu nerport ki rezon, li travay ladan. Lerla, kan sirdar vini pu kontabiliz komye pu pey nu, li fasil, li zis ena pu kontabiliz totalite, li diviz par 68 travayer, li marke.”

Zot fer sa enn zur. Li mars ala mervey. Me, sirdar pa dakor. Patron amerde, dir pa kapav fer sa. Travayer dir, “Abe, pu u li parey, kimanyer u kapav amerde?” Zot fer sa 2yem zur. Li mars ala mervey. Zot alez dan travay. Zot tu tir lazurne. Zot tu kontan. Zot tu mari kontan. Zot kumans fer sa 3yem zur.

Me, patron apel zot, dir zot vinn kot biro. Zot al kot biro, zot asiz kot biro. patron pa pran zot kont. Zot asize, asize. Lerla kan ler vini, patron dir zot al lakaz. Landime, kan zot ariv karo, patron avoy mesaz ar sirdar, dir zot vinn kot biro. Patron ena enn zafer pu koze ar zot. Enn zurne zot asize kot biro. Kan ler pu al lakaz, dir zot al lakaz. 3yem zur patron fer zot fer mem zafer, vinn kot biro ankor.

Lerla li met tu travayer deor. Li apel lapolis stasyon Bambous lor sayt Anna, fu tu travayer deor. Lisansye zot. We. Kifer? Me, normal akoz zot inn absan 3 zur, zot pa inn travay. Zot inn kas zot kontra travay.

Me, patron ti *dir* u pa travay. U an rezon. Alor, ki u fer? U al lakur. Trenn patron divan lakur. Anfet ti ena enn long ka lakur. Sa finn vinn pli zoli pyes teat ki finn deza ekrir Moris, *Tras*, par Henri Favory. Me, tusala li pu dir ki laburer, sa grup 68 laburer Anna la, ti mazinn enn fason organiz travay dan enn fason extraordiner. Me, patron kone, li pa bet li, ki si u konn fer sa, abe, u pa bizin enn patron. Patron pu inn vinn anplis. U pu kone kapav ena enn sosyete san klas. Alor, patron finn pyez travayer, instal enn pyez ki travayer oblize par lalwa rantre akoz travayer bizin ekut lord patron. Lerla li finn met tu deor.

La, mo finn rakont lalit dan sayt. Me, lalit de klas li ena so lye enpe partu. Li pa zis lor sayt.

ENN-DE KESTYON LOR LALIT ANT KLAS

LALIT finn organiz enn seminar lor Stratezi an de parti lor diferan laspe lalit deklas. Papye ki ti prezante ek deba ki ti swiv apre ti permet al anprofonder lor diferan laspe lalit deklas. Premye parti sa seminar la ti fer Dimans 1 Ziyet 2012 dan Gran Rivyer. Revi LALIT pe prezant enn-de extre sesyon kestyon-repons ki ti swiv apre papye Lindsey Collen lor "Lalit deklas, ki li ete". U kapav lir versyon detaye sa sesyon-la lor www.lalitmauritius.org

KAPITALISM DAN LEPOK KAPITAL FINANSYE

Kamarad Yves: Dan expoze Lindsey, mo truv byen interesan, detay ki li done, so lexperyans, li vreman montre fiyling diferan lepok. Me, dan lepok kontanporenn, mo dimann mwa si klas travayer informe ubyen rann kont pasaz depi kapitalis dan prodiksyon ver kapital finansye. E sa li dernye avanse ver guf pu kapitalism. E mwa, mo ena linpresyon ki nu pa tann sa ase. Ena enn bulversman zordi dan mekanism akaparman. Li nepli kapitalism lokal ki "patront" la. Tu fonksyone depi exteryer. Mo pa tann koz sa ni dan lapres burzwa, ni dan milye travayer. Kapitalism li intelizan, li adapte byen, li konn dekonstrir lalit atraver ofer ti-lavantaz, tusala. Finalman, klas travayer pa satisfe, me li santi li aranze. Gran bulversman ki arive travers lao latet tu dimunn. Personn pa pe kon-pran ki pe arive. Alor, nu lamine par vag privatizasyon, ubyin kapitalizasyon depi etranze.

Lindsey: Petet nu kapav get li anterm pli long, dan listwar, pu nu konpran. Mem si seki Yves pe dir li vre, e li vre, nu bizin rapel ki exakteman 100an desela, ti ena *deza* mem prosesis. Lenin finn rakont an detay seki Yves pe rakonte zordi kuma etan "nuvo". Lerla, 100 an desela, apre sa lepok la, sa prosesis kot kapital finansye fer bal, finn kale. Li finn kale par sirtu larevolisyon dan Larisi an 1917. Sa ti reprezant enn gran defet pu kapitalism, lor enn ase gran siperfisi.

Tusala pu dir ki reyn par kapitalist finansye, li pa tutafe nuvo, dan sa sans la. Sa revolisyon la finn efrey tu kapitalist, tu patron, dan lemond antye, alor lansamb kapitalist, lansamb zot Leta, zot inn oblize permet ase buku nasyonizasyon, ase buku welfare state, partu dan lemond. Zot finn sutenir enn espes sosyal demokrasi, par fors.

Alor, zordi, avek ekrulman reyn Stalinyen ki ti andeor kapitalism dan enn-tyer lemond, nu pe kontiyne zordi avek enn mem mem prosesis ki ti deza amars inn gayn 100an. Anfet li, setadir kapital finansye, ti byen devlope ariv ant dizon 1900 ek 1914. Alor, li pa nuvo zordi.

E dan Moris, nu kone ki nu pei li telegide depi deor depi so nesans mem. Zame nu pa ti ena nu kapitalist, ki zis lokal. Alor globalizasyon li pa kiksoz ki nu pe viv kuma tutafe nuvo, dan limem. Li ena enn nuvo form. So nuvo form se seki rann sa konsep lalit de klas pli difisil zordi, e sa li exakteman kestyon ki Yves pe sulve zordi.

Premye dabor, nu finn ena enn serten "tipti-zasyon" setadir amezir gran lantrepriz inn bizin ferme, akoz ena pli gran deor, lezot pei, finn ena enn ankurazman par sistem banker, ki ena exe likidite, pu finansman tit-antreprener. Alor sa vedir 40% travayer zordi pe travay pu enn tipti-antrepener. Alor, nu ena enn ti-kuran, ki pe al ankont gran, gran kuran listwar. Enn ti-vag ki pe returne, dan sa gran vag ki pe al ver pli, pli gran antrepriz. E dan tit-antrepriz klerman li buku pli difisil pu organize, mem pu persevwar lalit de klas, dan so form klasik. Anfet, sa kalite difikilte zordi ki nu pe gete - sa nu bi - pu kone ki form lalit de klas pu pran dan sa bann etranz kondisyon la.

Ek, par exanp, lezot pei osi, li pa fasil, me ena bann zafer byen interesan. Dan Leta Zini, kot konsyans de klas buku mwen avanse ki isi, zot inn reysi pandan sa muvman *Occupy Wall Street*, ondire partu dan 800 lavil dan USA, idantifye exakteman ki se kapital, kapital finansye, ki lakoz problem. Li finn vinn ase kler. E byen vit.

Alor, nu ena bann lavanse byen vit, pa enn dimunn par enn dimunn, ki pe konverti. Par santenn de mil dimunn pe partisip dan bann muvman la.

Sa bann zafer la, kimanyer li vini, eh? Nu get sa enn ku.

Kan kriz la vini, bann klas byen suvan pena swa kimanyer zot reazir. Zot bizin azir dan lintere zot klas. Kan kriz vini, burzwazi bizin vey so profi, li sere. Li oblize azir dan lintere so prop profi. Kan li fer sa, li zenn lezot seksyon kapital. Li zenn patron lezot pei. U kapav gayn lager internasyonal kumans vinn pli grav, pli frekan. Kuma asterla, lepok kontanporenn, get lor marsandiz Lasinn zordi, kan li rod rant USA, zot pe apel li "demping". Sa li enn mo ki servi kan enn lot pei prodir kiksoz pli bonmarse. Lerla, li al ver konfli, kuma parfwa lager.

Dayer lekonomi USA ti pu fini bankrut si li pa ti ena lekonomi

de-ger. Alor, nu pe al dan kriz de plizanpli grav zordi. Lamas dimunn, li ena enn moman kot li pu angaz li. Li pu angaz li, byen suvan, akoz li pena swa, dan moman kot li realize li pena swa. Lerla, tu depann lor zerm lorganizasyon ki finn deza kumans forme.

Sa li depann lor lexistans, par exanp, brans LALIT dan sak landrwa. Li depann lor eski sindika fonksyone dan enn fason demokratik, eski ena enpe koperativ ki ena zerm lorganizasyon demokratik. Sa li vre pu partu dan lemond. E se sa ki pu fer ladiferans ant eski sa kriz la, li pu amenn enn espes barbari, kot pu ena represyon sanglan, lager orib, ubyen pu ena kumansman enn lot sistem, enn nuvo sistem.

Dan tu le de ka, pu ena buku bulversman, byen byen grav. Me, enn pu ena enn sorti pu limanite, ek enn pa pu ena. Li pu al ver nu extinksyon, e petet extinksyon buku kreatir vivan, buku spiyshiz. Sitya-syon grav, alor, onivo mondyal. Me, telman li grav, ki lokazyon inatandi pu prezante.

Ram: Mo pu repran enn-de pwen. Seki Kamarad Yves inn sulve, li byen interesan. Anfet lalit de klas, manyer nu truv li tulezur, li tultan ankre dan realite dimunn. Rayt? Dan Lamerik, si finn ena sa muvman kont kapital finansye, li anparti akoz par santenn milye dimunn dan Lamerik inn perdi zot lakaz. Kan zot sey reflesi kifer zot finn perdi zot lakaz - lakaz dan lekel zot pe reste, kot zot fami la, zot lisyen la - plizir milyon dimunn inn perdi zot lakaz. Kan zot get realite kifer zot finn perdi zot lakaz, zot truve ki li azisman kapital finansye. Alor, lerla nu kumans gayn realite dimunn ki prodir sa konsyans ki kree *Occupy Wall Street*, kot zot sible kapital finansye.

Dan Moris, mo krwar *Sale by Levy*, li inpe mem fenomenn. Selman li lor enn ti-nivo. Ena dimunn pe perdi zot lakaz, zot terin, zot tu, par rapor ar azisman bann labank. Dan dernye 2-3 mwa, nu finn truv buku deba, komanter lor profi ki bann labank pe fer. Dan enn sityasyon kriz ekonomik, u tann MCB pe fer 2 milyar rupi profi. U tann dir State Commercial Bank inn depas 1.5 milyar profi. Dimunn pe kumans poz kestyon lor rol kapital finansye.

Finalman, lalit deklas li laplipar ditan, li par rapor ar lexperyans dimunn. Li par rapor ar realite dimunn.

Zordi, pe ena enn manifestasyon Gris-Gris. Plizir abitan landrwa pe manifeste. Kifer zot pe buze laba? Ki rasinn zot problem? Li proprieter later laba ki pe blok akse a sa “Ros ki Pler” lot kote Gris-Gris. Alor, nu truv enn laspe lalit de klas ladan. Zot lexperyans se enn proprieter teryen pe blok zot akse a enn landrwa kot zot ti abitye ale. Alor, ena so laspe lalit de klas. Ankor enn fwa, li baze lor realite ki dimunn la pe viv. Sa konsyans zeneralize lor rol kapital finansye, sa li enn konsyans inpe diferan, pli ot, plis politik. La, nu ankor pe koz lalit de klas par rapor ar lexperyans dimunn.

ROL PLANTER KANN

Repons Ram: Par rapor ek seki kamarad Kreepalloo inn suleve, mo krwar planter kann dan Moris, li enn lexanp extraordiner de seki lalit de klas ete parski planter kann, pandan tut long so lexistans, li finn bizin lager kont izinnye. Sistem la, se u plant kann, u donn sa kann la lizinn, li kraz li, li donn u enn parti disik, li gard enn parti disik. Tut long so listwar sa klas planter kann la inn lite pu gayn enn pli gran pursantaz so disik. Sa lalit de klas sa. Sa vedir enn klas ti planter pe lite kont seki zot persevwar kuma enn explwatasyon par izinnye. Izinnye pe pran tro buku disik. Izinnye pe mal-pez kann. Lerla-em, avek presyon ti planter, guvernman inn bizin met enn departman guvernman pu pez kann la. Inn fer sa akoz ti-planter pa ti ena konfyans ki izinnye pe pez kann la byen. Tusala, bann rezilta enn lalit de klas ki planter inn amene. E depi byen byen boner zot inn realize ki si sak ti-planter ki pe sibir sa explwatasyon delapar izinnye la, si li azir par li tusel, li pa al byen lwen. Li kapav zur izinnye la. Me, depi byen lontan zot inn realize ki zot bizin organize antan ki bann lasosyasyon. Zot inn realize zot bizin organize politikman. E se sa Parti Travayis. Dan bann lane ’30 -’40 travayer ek ti-planter ansam ki pe organize kont explwatasyon izinnye. Sa lalit de klas. Lerla, evidaman, ena enn lot lalit de klas kot, si planter - laplipar pa tom dan sa kategori, me ena - anplway dimunn, lerla evidaman, ena enn lalit de klas ant planter la ek laburer la. Me, fode pa krwar ki lalit de klas li zis laburer kont ti-planter, parski ti-planter pe amenn so lalit kont izinnye depi byen lontan. Zordi, komye inn arive 76%?

Kamarad Kreepalloo: 78%.

Ram: Me, li pa ti sa, a lepok. Li ti byen mwens, non?

La ki u truve, otur ti planter, u truv lalit de klas. Ti planter kont izinnye. Evidaman, travayer kont tiplanter la, osi. Parski travayer li anvi gayn 76%, li. Alor, lalit de klas se pa zis laburer kont planter. Ti planter amenn so lalit de klas kont izinnye osi.

Pwen ki inportan ladan. Lalit de klas, li tultan baze lor realite dimunn: Realite ti-planter, kan li ena pu fer fas izinnye, travayer kan li ena pu fer fas a tablisman, ubyen so anplwayer. Tusala li konstitye lalit de klas.

Ena lezot nivo lalit de klas. Lezot nivo konsyans politik ki vinn grefe lor la. Me, lalit de klas, ki li dan Gris-Gris, ki li dan konfli ti-marsan ek gran komersan. Zordi sa li enn gran konfli. Proprieter magazin, ki pe sey gard ubyen ogmant zot profi, tulezur pe met kraking kont ti-marsan ki pe sey gayn zot lavi. Se sa realite lalit deklas, dan tu bann sekter.

Artis, zot prodir kiksoz, kree kiksoz. Get onivo internasyonal, kisannla ki fer pli gro profi lor travay artist? Sony, enn lexanp. Artist, li li explwate par Sony. Lerla ena artis ki amerde ek

piratazz, kot piratazz se bann dimunn pe sey gayn enn ti-lamone apartir sa kreasyon la. Sony tap enn gro lamone apartir sa kreasyon la. Tusala, li rant dan sa format, lalit de klas.

Dan nerport ki sosyete kot prodiksyon li organize dan enn tel fason ki ena diferan klas dimunn par rapor ar prodiksyon, me sak klas li rod gayn maximem, ki li patron, ki li ti planter, ki li travayer, ki li ti-marsan. E se sa ki alimant lalit de klas.

Seki nu finn truve dan listwar, se tu gran progre ki finn ena, ki li onivo sosyal, ekonomik, politik, lavi tulezur, progre li vini apartir lalit de klas. Si ena enn progre pu ti planter, e finn ena dan dernye 100 banane, li apartir lalit de klas ki planter finn amene. Si ena progre dan nivo de vi, ek kondisyon travayer, li apartir lalit de klas ki travayer amene. Alor, lalit de klas, li zame kiksoz ki retard progre, kuma suvan rod prezant li. Progre ki finn ena - welfer steyt, demokrasi politik, ki li ledikasyon gratis - zot rezilta enn lalit ki klas oprime inn amene. Dan sa sans la ki nu onivo LALIT truv so linportans. Lalit de klas li moter sanzman sosyete. Sinon, nu ti pu ankor byen aryere.

LOR SAYT, KI MILITAN LALIT FER?

***Cindy**:* Kestyon lor devwar nu parti. Antan ki enn parti, si nu ule nercher sa lalit de klas la, apiy demand klas travayer, kimanyer nu fer li? Par exanp, si ena sa manifestasyon zordi Gris-Gris, kimanyer nu azir antan ki militan mem?

Lindsey: Pu enn parti kuma LALIT, dimunn dan brans ki pli pre, pu zet enn kudey, swiv sa lalit la, partisipe ladan, azut kiksoz ladan, si li apropriye. Kumsa li marse. Dan enn sekter travay, parey. Antan ki enn manb dan sindika, antan ki enn manb LALIT, kapav konstaman, pe analiz realite anterm de klas. Li pe arive, lalit de klas la, me li inportan analiz li. Kan analiz li, li

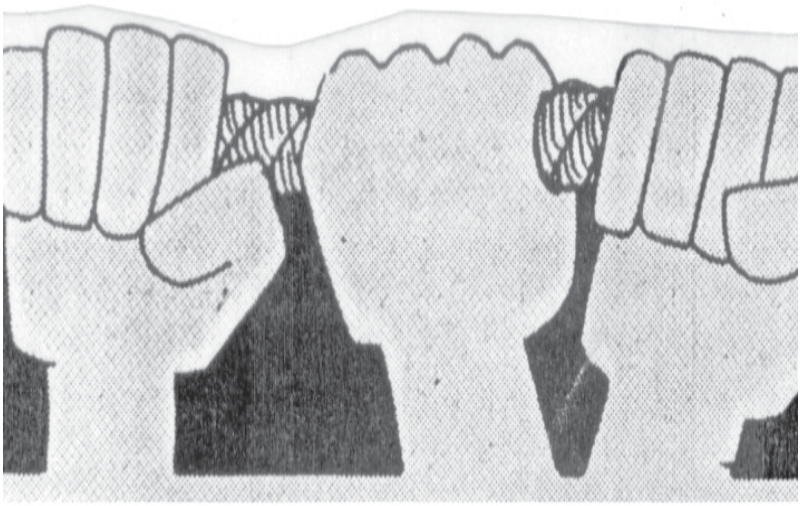

vinn pli konsyan. Lerla so rol dan progre li ogmante. Nu ena pu bare tultan kont interpretasyon dapre ideolozi burzwa. Mem onivo kartye, mem onivo travay, dimunn kapav truv dominasyon ki zot sibir kuma enn dominasyon "de ras", sa. Zot kapav pa truv li "de klas". Dimunn kapav fasilman truv tel kominote pe bar akse a La Ros ki Pler. Si u pu mobilize lor sa pwen la, u pa pu ariv lwen. Harish Boodhoo ki fer sa. Me, si dimunn pe konpran ki akse a laplaz laba, li enn lavantaz pu tu dimunn, e sa reponn pu Eddy osi, zot amenn enn lalit. E sa lalit la, li kumans azute ar lezot lalit. Me, azute, pa dan enn fason linyer.

Diferans ant enn militan dan enn parti politik, ek enn lot dimunn ki pe partisip dan lalit la, se nu, nu sey konpran, vinn okuran sa bann gran sanzman ki posib la. Nu sey konpran, pu reponn Yves, sa seksyon kapital finansye, ki parmi kapitalis, ki pe exers so puvwar plis pu li atir kas dan tranzaksyon, pa dan prodiksyon. Ubyen nu sey konpran kimanyer, e si, sakenn sa bann lalit la, li azute, ubyen non. Nu konn li par etidye lepase. Nu etidye sosyete lepase, parski li enn kontinyom.

Alor, nu lir lor bann lalit ek revolisyon dan lezot pei, e nu ariv konpran kimanyer zot inn arive. Zot finn arive. Me, zot pa finn arive enn sel ku. Pa ditu. Mem bann tipti sanzman, mo revinn lor dekriminalizasyon lavortman, zot inportan. Sa sanzman lalwa la, li osi, li enn "water-shed". Sutyen pu sa Bil la ti pe batir, me sanzman pa ti ditu vizib. Lalwa 1838 ti reste. Fam ti kontiyn gayn kes. Fam ti kontiyn mor. San buku konesans dimunn alabaz, nu pa ti pu kone ki 3/4 dimunn Moris ti deza anfaver sa Bil la. Ideolozi burzwa, ideolozi dominan, ideolozi feodal Legliz, li finn dominn nu tu. Nu finn ariv krwar ki de-trwa fam fol ki pe dir dekriminaliz lavortman. Nu preske ariv krwar sa. Antan ki *militan*, ki nu pa krwar li. Me, kan finalman, apre ki nu finn amenn lalit, dan LALIT, dan MLF, pandan plis ki 35 an, lerla kan nu organiz enn *Fron Komin anfaver Bil*, nu ariv gayn 12 lorganizasyon ladan, plis 1,100 asosyasyon fam sutenir nu.

Enn lorganizasyon dan Fron, *Nursing Association*, kimanyer li finn rant ladan? So Prezidan ek Sekreter dir nu sa, osi. Zot inn konpran linportans, akoz LALIT ena enn manb, Sadna Jumnoodoo, enn ners, ki finn persiste sulev sa kestyon la pandan 20 an onivo so sindika, onivo so sayt, depi avan sa lekip pran puvwar dan *Nursing Association*. Zot pa inn tro pran li kont, a lepok. Me, kan Guvernman vini ar so lalwa, lerla zot realize ki zot, ners ek infirmye, ki finn sweyn tu sa fam ki vini, malad akoz lavortman ilegal. Zot inn pran enn pozisyon extraordiner. Zot inn mobilize, zot inn donn sutyen pu fer Bil la pase. Zot manb, ena ziska 1er dimatin, zot dan Parlman, pe apiy sa lalit la.

GTU parey. Li rantre, kifer? Mo atribiye sa an gran parti a enn lot militan, ki ti dan sindika depi avan sa ladireksyon pran: Gassen Murugan. Li ti dan LALIT buku lane, e tultan li finn ena sa vizyon larz lor size kuma lavortman. Li *enn* dimunn. Me, enn militan. Get rol *enn* dimunn. Me, li ena lefe akoz li ena ankadreman enn program enn Parti kuma LALIT. Akoz li konpran sa, li reysi ede pu sekter la net rantre. E zot rantre demokratikman.

Lerla, kan Bil vinn dan Parlman, *National Women's Council* ki regrup sa 1,100 lorganizasyon fam ki apel *Women's Associations* dan sak landrwa. Kot sakenn dant nu isi, ena enn W.A. dan nu kartye, dan nu vilaz. Non? Zot tultan la, enpe inaktif parfwa, me MLF nu fer networking ar zot lor 30 an. Alor, zot inn reysi fer zot kat Rezyonal zwenn, sak Rezyonal ena 200-300 lorganizasyon afilye. Zot inn zwenn, zot inn diskite, zot inn tom dakor pu apiy lalwa la.

KRIZ DAN SEKTER TURISM

MIZISYIN LOTEL PERDI PLAS BRIT

Buku latansyon finn brake lor kriz ekonomik dan sekter turism se dernye tan. Tulezur, medya pe konsantre lor lefe sa kriz la lor restoran, magazin, ek tu bann ti-sekter ki depann lor turism. Ena enn kategori travayer lotel ki fini kumans sibir lefe kriz dan turism: mizisyin. Dan sak gran lotel, ti ena omwin enn lorkes ki ti zwe. Suvan, ti ena plizyer lorkes dan enn sware. Pu sak 3-4 restoran gran lotel, ti ena mizisyin ki zwe.

Ena diferan kalite mizisyin ki travay: ena mizisyin ki fer enn lot travay dan lazurne, lerla bat-bate lotel dan aswar. Ena mizisyin ki samem so metye ek li depann inikman lor sa metye la pu li viv. Ena diferan kalite plas travay lotel pu mizisyin osi: ena animater ek mizisyin ki anplwaye par lotel pu zwe 6 zur lor 7. Ena mizisyin ki ena kontra ar lotel pu zwe 1 u 2 fwa par semenn u par 15enn. Ena lotel ki pran kontrakter pu animasyon mizikal ek "spektak". Savedir kontrakter ki pran mizisyin pu travay lor enn baz regilye uswa zis pu ranplase.

Tu mizisyin lotel pe diskit sa nuvo mo pu lekel lotel pe ferm plas travay mizisyin: "lokost" (low cost). Lotel, fas a kriz, pe kup tu depans ki li kapav. Alor kot ti anplway enn lorkes antye, pe met zis 1-2 dimunn zwe an duo u an solo. Kot kontrakter pran mizisyin, li pe lisansye, pran nuvo mizisyin avek mwins lexperyans lor mwins lapey ek li pe ogmant lerdtan zwe. Buku mizisyin finn perdi travay. Dan dernye 5-6 an, ena buku bon-bon mizisyin finn kit pei, al travay ayer pu zot kapav gayn zot lavi. Avan, zot ti pe al sirtu Lafrans, Mwayin Oryan, Sesel. Aster, nuvo destinasyon pu travay mizisyin, se Lasinn. Zot pe al travay laba lor kontra 6 mwa u plis,si gayne. Zot gayn li swa par kontrakter, swa par rezo mizisyin Morisyin laba.

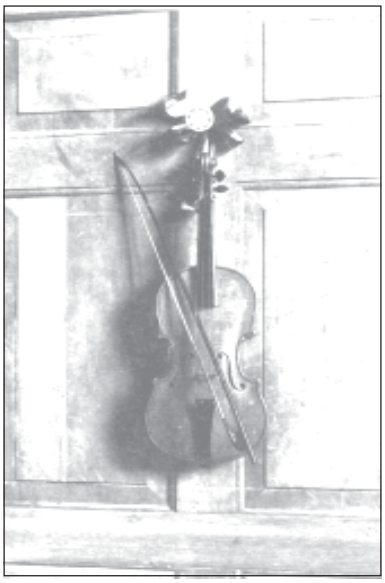

Desin Jan Van der Vaart

Dan lemond mizikal, sa vag emigrasyon mizisyin la pe byin sagrinn ek trakas dimunn. Anplis ki perdi mizisyin ki ena buku kapasite, kreasyon mizikal dan Moris ek Rodrig pe afekte buku. Dan bann dernye lane, finn ena plizyer gran travay mizikal artistik dan lekel plizyer mizisyin lotel experyanse finn partisipe: ena buku bon mizisyin ki zwe avek Eric Triton (Tritonik), avek Steve Deville, avek Neshen Teeroovengadum, avek Phillipe Thomas. Neshen Teeroovengum, par ekzanp, finn bizin kennsel enn seri konser pu lans nuvo konpozisyon akoz depar 2 mizisyin dan so lorkes.

Ena buku deba dan lemond mizisyin lotel lor nesesite pu form enn sindika ki reflesi lor ki kalite demand kapav fer kote sekirite anplwa, lapey ek kondisyon travay ek anmemtan organize pu mazinn kimanyer kapav sanz natir travay lotel ki byin suvan plito konsidere kuma form parti "dekor ek lanbyans" kan anfet li ti devet devlope kuma enn travay otan intelektyel ki manyel ek artistik.

Rajni Lallah

KI ETE KONSYANS DE KLAS?

Nu pe pibliye versyon rakursi diskur Ram Seegobin dan Seminar Stratezi le 1 Ziyet. Versyon konplet li lor www.lalitmauritius.org

An 1976, plis ki 35 an desela, kan plizir dant nu isi ti kumans intervenir onivo politik, nu ti kumans tir enn piblikasyon ki ti apel *Revi Lalit de Klas*. Depi lerla dimunn idantifye nu kuma militan, kuma enn kuran politik, ki pronn lalit de klas. E li pa enn zafer ki fek la, ubyen ki zordi nu pe reflesi lor la pu premye fwa. Li enn zafer lor lekel nu finn reflesi konstaman. Revi *Lalit de Klas* li ti enn piblikasyon klandestin, klandestin dan 2 sans. Li ti klandestin legalman, vizavi Leta, dan lesans ki li ti pe sorti anplin leta dirzans, e li ti osi klandestin politikman parski buku dant nu ti dan MMM, e nu ti ena nu piblikasyon alinteryer MMM, kan byen suvan MMM limem li pa ti ena enn piblikasyon. Nu ti pe vann Revi la, parfwa 500 tule mwa, parfwa 1,000, vann li depi dan enn sak plastik, Rs2.00 enn.

Alor, tusala pu dir ki lasosyasyon ki dimunn fer ant nu ek sa konsep lalit de klas la li dat depi byen lontan. Kan nu ti enn tandans dan MMM, lerla osi, ti pe apel nu swa "tandans lalit de klas", swa "tandans klas travayer an-avangard". Mem kan nu ti alinteryer MMM, anfet nu ti tuzur mintenir sa laliyn la, sa platform la. Li enn de bann rezon kifer kumansman 1982, nu demisyone dan MMM. Tandans *Lalit de Klas*, buku dant nu isi zordi, ti kit MMM an blok, kan nu ti truve ki MMM, ki ti pe pronn lalit de klas avan, apartir 1980-81, li kumans gayn enn nuvo oryantasyon ki, li, li ti dekrir kuma enn "*nuvo konsansis sosyal*". Dapre nu analiz enn "nuvo konsansis sosyal", li exakteman lekontrer "lalit de klas". Li ule dir enn konsansis sosyal, enn konsansis ant diferan klas sosyal, e ki sa li totalman opoze de lalit de klas. Alor, li enn-de rezon kifer an 1982, plizir dant nu isi zordi, nu ti kite an 1982, ti form parti LALIT.

Interpretasyon ase diferan lor "lalit de klas"

Me, pandan deba dan sesyon granmatin, nu ti kumans realize deza ki anfet mem parmi nu isi nu ankor ena lide byen diferan lor seki lalit de klas anfet ete. Fek la, kan nu ti'nn fer nu *Konferans lor Stratezi* kot nu ti remet ankestyon "Morisyanism" ek "linite nasyonal", ti ena enn lorganizasyon apel *Democracy Watch* ki ena 5-6 dimunn ladan, laplipar ladan byen pros ek patrona, zot ti komant lor sa Konferans LALIT la. Zot, zot ti idantifye lalit de klas kuma enn zafer "vyolan". Klerman dimunn ena interpretasyon byen byen diferan lor lalit de klas ki li ete. Plitar dan mo diskur, nu pu truve ki sa li pa enn azar.

Klas burzwa ti revolisyoner lepok feodal

Dan diferan lepok osi, diferan lepok istorik, ena diferan *form* lalit de klas. Par exanp, lepok feodal, u ena komansman enn burzwazi ki pe ne, me sa burzwazi la ti inn fini kumans akimil kapital, li ti pe bizin lite kont monarsi, setadir lerwa larenn, kont bann nob, setadir bann aristokrat, suvan kont yerarsi relizye ki osi pe rul pei. Alor ti ena enn lalit de klas kot burzwazi nesan, ki ti fini kumans akimil kapital, me pa ti ankor ena okenn puvwar politik, pe amen lalit. Burzwazi ti pe reziste bann tax ki ti inpoze par reyn aristocrat, par exanp. Alor burzwazi limem ti amenn enn lalit deklas, depi enn pwen de vi klas oprime, ziska ki li vinn opuvwar.

Dan sa peryod letan la, tu dimunn pu dakor ki burzwazi ti pe azir kuma enn lafors revolisyoner. Li ti pe viz enn revolisyon sosyal, kot pu sanz rezim depi enn Rezim Feodal, ziska enn Rezim Burzwa. Burzwazi alepok, setadir, ti pe amenn lalit de klas ek so finalite ti pu burzwazi pran puvwar.

Domine kont dominan

Enn parantez isi. Mem dan sa lepok ki mo pe dekrir la, kan u ena diferan klas sosyal, kan sosyete divize an diferan klas sosyal, tultan u pu ena enn lalit bann klas *domine* kont bann klas ki *dominan*. Sa nu finn truv li lepok feodal, sa nu finn truv li nerport ki lepok kot ena klas, li parey. Partu kot ena inegalite sosyal, inegalite de klas, u pu ena sa lalit ki nu apel lalit de klas. Li pa enn zafer ki finn invante par Karl Marx ubyen Paul Berenger.

Travayer kont kapitalist

Kan, kuma kamarad Lindsey ti pe dir granmatin, nu gayn enn reyn burzwazi, kan sistem kapitalist finn devlope, 200 banane desela, lerla nu finn gayn diferan

klas sosyal. Nu finn gayn klas sosyal kuma kapitalist, ki kontrol kapital, ki posed kapital, e nu gayn lezot klas ki travay. Zot, zot ena zis zot lafors travay pu zot viv. Lerla nu gayn lezot klas intermedyer ant sa 2 gran klas fondamantal la: klas kapitalist, enn kote, ki posed ek kontrol kapital ek later, tu lizinn, tu, ek enn gran lamas dimunn ki ena zis zot lafors travay pu zot vande. Pu sirviv zot bizin vann sa lafors travay la. Lerla nu kumans gayn lalit de klas kuma nu konpran li zordi. Setadir, klas travayer pe lite pu li gayn enn pli gran par de seki li prodir. Klas kapitalist, li reziste, li, parski li ule akapar enn pli gran par de seki prodir, dan form profi. Alor nu gayn sa lalit la. Alor, form ki lalit de klas pran li depann lor form explwatasyon ki ena. Swa onivo esklavaz, servitid, ubyen seki dimunn apel "esklavaz modern", setadir system salarya. Tusa se bann form explwatasyon. E lalit de klas se lalit ki dimunn explwate amene kont sa explwatasyon la.

Lalit de klas o-nivo ekonomik

Lalit de klas la, li pran diferan form. Ena enn form klasik, onivo *ekonomik*. Li, li lor kimanyer partaz sirplis dan prodiksyon. Sistem la prodir enn sirplis, e lalit de klas la se kimanyer partaz sa sirplis ant sa 2 protagonist prinsipal. Pu patron so par sirplis se profi. Pu travayer, so par sirplis se ogmantasyon saler, meyer kondisyon travay. Lerla u gayn lalit de klas klasik, atraver sindika, lalit de klas ekonomik atraver sindika, kot ena sa lalit konstan ant patron ki ule ogmant so profi ek travayer ki ule amelyor so kondisyon de vi. Sa, li onivo ekonomik. Li onivo sayt travay. Byen suvan li fer onivo lalit sindi-kal. Nu truv li tulezur dan tu pei.

Lalit de klas politik

Ena enn lot form lalit de klas, e li plis politik. Pu konpran sa pli byen, anu get onivo lalit sindikal, ki nu truve? Dan LALIT, nu truve ena 3 nivo lalit sindikal:

1. pu defann drwa aki
2. pu lite pu nuvo drwa
3. pu expoz lefet ki zame pa pu gayn tu drwa su sistem kapitalist

Trwazyem nivo, li sa nivo ki muvman sindikal suvan neglize, se sa lalit de klas ki montre ki dan sistem kapitalist, travayer zame pa pu gayn tu so drwa. Kifer? Parski li sistem misye la. Tan ki li pu sistem misye la, travayer pa pu gayn tu so drwa.

Lalit de klas politik

Me, lor sa 3yem nivo la, li kler ki klas travayer pu gayn tu so drwa selman atraver enn lalit de klas politik, atraver rod puvwar politik. E sa finalite lalit de klas. Pu klas travayer gayn puvwar politik.

E sa ti parey pu burzwazi, so finalite sete pu gayn puvwar politik, dan lepok revolisyon burzwa.

Parey zordi, lalit ki klas travayer pe amene, so finalite se puvwar politik.

E kan klas travayer viz pu pran puvwar, li viz pu pran puvwar pu mazorite dimunn.

Demokrasi de klas

Suvan, si u get li kumsa, lerla u realize kimanyer demokrasi ki nu ena zordi, kifer nu onivo LALIT nu apel li enn "demokrasi burzwa" pa enn vre demokrasi? Li sipoze ki parski se lamas dimunn ki vot pu enn Guvernman, alor u ti a krwar ki li "demokrasi". Me li "demokrasi burzwa", setadir li "burzwa" dan lesans ki, si u pran lamas dimunn u fragmant li an bann individi, si u atomiz enn popilasyon, lerla sak individi vote, gete ki arive. U pe dimann li al vote, dan enn *izolwar*. Pa pu naryen apel sa enn izolwar. U izol dimunn la depi so lanvironnman, depi so *klas sosyal*. U izol li depi so bann lalit tulezur. U izol li. Lerla u dimann li vot pu entel ubyen entel. Dan demokrasi burzwa, u pe viz dimunn kuma individi. E kuma individi, sak individi, nu isi osi, nu expoze a *ideolozi dominan*. Nu expoze tule-zur. Nu pa viv dan enn vakim. Nu pa viv lor enn lot planet. Antan ki individi, nu expoze a ideolozi dominan, e zordi ideolozi dominan se ideolozi burzwa. Sistem demokrasi ki nu ena li expoz nu-mem a enn atomizasyon, dan moman votman sirtu. Se sa ki permet ki nu ena enn sistem explwatasyon ki explwat 80% dimunn, e enn sistem kot tule 5an laplipar dimunn al vote pu dir zot dakor. 80% dimunn dir, "Nu dakor pu explwat nu, kontiyne explwat nu." Sa se parski ena sa atomizasyon la.

Stratezi konsyan Reagan ek Thatcher

Alor, kan nu dir zordizur, wi sa konsep lalit de klas, dimunn nepli tro konpran, dimunn nepli tro dakor, dimunn interpret li diferaman, li *na pa* enn zafer finn arive par limem, sa. Finn ena enn stratezi delibere ki finn amenn sa. Li ti kumanse depi enn ti thinnktennk dan Lamerik, ek bann ekonomis kuma Milton Friedman ek Friedrich Hayek, ek inn transmet atraver lider politik kuma Thatcher ek Reagan, ek inn rant dan FMI, Labank Mondyal ek WTO, ki lerla finn vinn dominan antye lemond. Se enn stratezi ki finn prone, devlope, met an aksyon par kapitalist dan so *lalit de klas* pu repran puvwar politik ek impoz enn sistem neo-liberal. Alor, finn enn stratezi politik la. Sa stratezi la ki finn "anter Marx". Finn anter lalit de klas. Finn anter tu sa konsep la. Me, erer ki zot fer, se krwar ki kapav anter sa bann konsep la atraver propagann. Me pa kapav eliminn lalit ki dimunn amene kont explwatasyon pu tultan.

Lalit de klas re-lev latet

Ki finn arive? Ki finn ariv sa reyn neo-liberal? Byen vit apre, nu truve - ki li dan Lagres, ki li dan Lespayn, ki li dan Kanada, ki li dan Nor Lafrik - dimunn pe deter lalit de klas e finalman Marx osi, pe remet an kestyon sa sistem neo-liberal.

Fas-a explwatasyon, dimunn pu lite. Dimunn pa pu aksepte explwatasyon. Esklav pa ti aksepte

explwatasyon. Dimunn su servitid pa ti aksepte explwatasyon. Travayer pa aksepte explwatasyon. Zot kapav finn kree enn persepsyon ki tu dimunn dan mem bato. U kapav kree enn persepsyon ki ena "morisyanism", "linite nasyonal", "konsansis sosyal", me sa bann persepsyon la napa kapav dire fas a realite. E realite se explwatasyon. Se sa ki realite. Realite explwatasyon remet lalit de klas lor azanda. E li fer li tulezur. Pa enn fwa tule 5an, 10an, non.

Diferans kan burzwazi ti pe lite pu vinn opuvwar

Me, lalit de klas zordi ki travayer amene li ena enn gran diferans avek lalit de klas ki burzwazi ti pe amene dan lepok kot li, li ti enn klas revolisyoner. Kan burzwazi ti amenn so lalit de klas pu gayn puvwar politik, li ti deza ena puvwar ekonomik. Li ti deza kontrol komers. Li ti deza kontrol prodiksyon. Li ti deza ena puvwar ekonomik, li ti pe rod puvwar politik. Me lalit de klas zordi, ki so finalite se sosyalism, li enn lalit de klas kot enn klas ki pena puvwar ekonomik pe amenn lalit pu li gayn puvwar politik. Li diferan. Kifer li diferan, parski lalit de klas la li anmemtan ena sa laspe ekonomik, kot u pe lite kont explwatasyon tulezur, me anmemtan, u vize alonterm se puvwar politik.

Me lalit de klas dan nerport ki lepok, finalman, li depann lor konsyans de klas.

Sa vedir dimunn dan enn klas sosyal, li bizin konsyan ki li apartenir a sa klas sosyal la. Se sa ki nu apel enn "konsyans de klas". Get dan Moris, tu dimunn dan Moris isi, ena plizir diferan fason pu get zot mem. Zot ena plizir diferan konsyans, dan diferan lepok. Dan serten lepok, dimunn kapav truv limem kuma kikenn dan tel relizyon, tel grup sosyal. Dan serten lepok, dimunn truv limem plis kuma manb klas travayer, ubyen klas ti-burzwazi, ubyen klas kapitalist mem. Alor, dan diferan lepok, ena diferan konsyans.

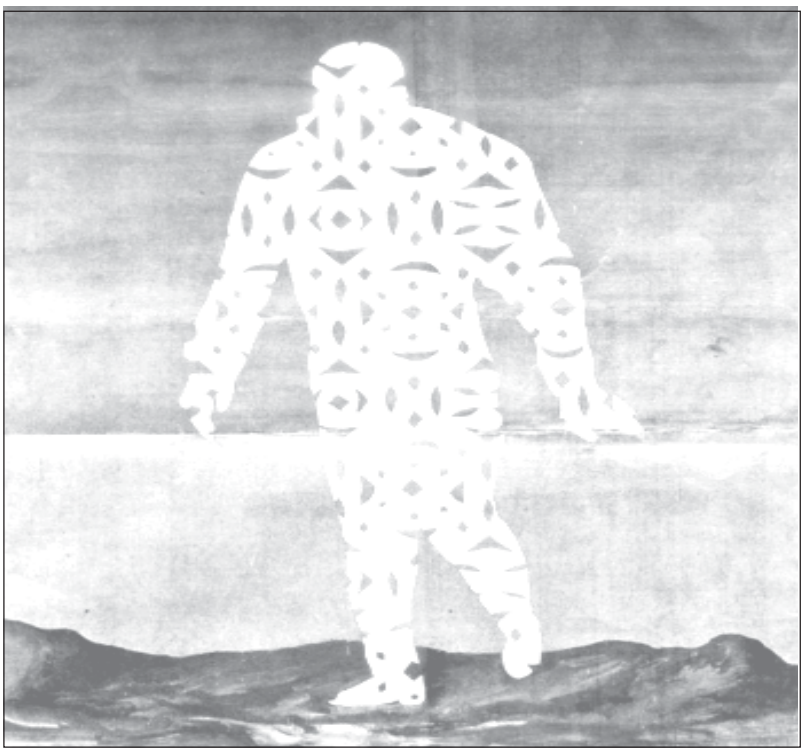

Desin Magritte, *L'Esprit Comique*, 1928

E sa enn-de bann zafer ki nu finn diskite buku dan nu Konferans Stratezik lor "Morisyanism" ek "linite nasyonal", se kimanyer sa 2 konsep la, zot viz pu detrir konsyans de klas parmi travayer. Zot viz pu detrir sa konsep lalit de klas net, parski zot dir, "Nu tu nu Morisyen." Gran misye la morisyen, sofer kamyon morisyen, somer morisyen, nu tu morisyen. Abe, wi, nu res isi, nu "morisyen". Nu ena paspor Morisyen. Pa bizin dir, sa. Me propagann la, propagann baze lor enn ideolozi, li viz pu fer nu bliye ki nu dan tel klas sosyal ki explwate. Pu sa rezon la, dan Konferans Stratezik, nu ti devlop enn analiz ki montre ki konsep kuma morisyanism ek linite nasyonal, konsansis sosyal – ansyen ubyen nuvo – tu sa zot bann konsep ki viz pu okilte, maske sa realite de klas, sa realite lalit de klas la. Parey kuma dan lepase finn ena enn aksyon delibere depi ideolog neo-liberal pu okilte realite de klas ki prodir lamizer, asterla nu pe regayn enn lot vag, kot dimunn pe met divan konsep kuma "morisyanism", "linite nasyonal", "nu tu dan mem bato". Ankor enn fwa, sa li enn travay delibere pu maske sa bann realite de klas. Pu maske realite inegalite de klas, inegalite sosyal dan sosyete.

Konsyans kominal, konsyans de klas

U kone, kan mo pe koz lor konsyans de klas travayer, ena enn fason byen fasil konpran li. Dizon zordi dan Moris, kan enn dimunn pe gayn difikilte pu tir rasyon. Kan li pe gayn difikilte pu pey lokasyon, pu pey CWA, CEB. Li ena 2 fason, pu li interpret sa difikilte la. Li kapav truve li an-difikilte, parski li dan tel, tel ubyen tel kominote, tel relizyon. Akoz sa, li an difikilte. Sa li pu enn konsyans kominal. Ubyen dimunn la truve ki li pe gayn difikilte sak lafin dimwa, parski li dan enn travay ki pa pey ase. Sa li pu enn konsyans de klas. Alor, dimunn ki gayn mem difikilte lafin dimwa, kapav reazir dan 2 fason diferan. Sakenn atribiye li a enn apartenans diferan. Alor li reflet 2 diferan kalite konsyans. Enn enn konsyans kominal, enn enn konsyans de klas. E sa bann diferan konsyans la zot dan sosyete tultan. Parfwa konsyans kominal pli for, parfwa konsyans de klas pli for.

Depi kumansman, onivo LALIT, nu ena kom baz nu politik, analiz de klas, ek lalit de klas. Lalit

ki tu dimunn amene kont explwatasyon, lalit ki tu klas oprime amene, enn lalit konstan. Nu politik inn tultan baze lor la, akoz nu truve ki se sa ki amenn progre dan sosyete. Onivo ekonomik li amenn progre dan lesans ki tultan, konstaman, pe diminye explwatasyon, pe amelyor kondisyon travayer, e sa fer suvan atraver lalit sindikal.

Me, lalit de klas ena enn finalite ki byen diferan depi politik tradisyonel. Politik tradisyonel, li viz puvwar politik, wi. Me, li viz li san ki li sanz rapor de fors ant diferan klas. Li viz pran puvwar san ki li sanz sistem prodiksyon, ubyen sistem explwatasyon. Alor, politik tradisyonel li viz puvwar politik zis pu zer sosyete kuma li ete.

Me, enn politik de klas, li anfet viz puvwar politik pu klas travayer. Politik LALIT, li baze antyerman lor lintere tu sa bann dimunn ki travay pu viv, kont lintere bann dimunn ki viv lor kapital, viv lor rant, lor dividann. Sa finalite lalit de klas se so finalite politik. Li viz pu klas travayer, reyni ansam tu dimunn ki travay pu viv, pran puvwar politik.

Me, ena enn lot nivo ki li vize, kwa ki li lalit de klas, li osi viz kan li pran puvwar politik, pu li al pli lwen, li viz pu li anfet aboli bann klas sosyal, ikonpri klas travayer limem. Sa vedir finalite enn politik de klas, finalite lalit de klas de nu pwen de vi, se pu etablir enn sosyete kot pena klas. Enn sosyete ki vreman egaliter.

Remarke ki tu dimunn dir zot anfaver egalite. Si u dimann tu dimunn dan pei si zot anfaver egalite, zot pu dir u "wi". Me, eski u kapav ena egalite kan u ena diferan klas sosyal ki dominan ubyen domine? Non. Egalite ki nu nu pe vize li enn egalite ki selman u kapav gayne kan u finn aboli klas limem. Li pu enn sosyete kot tu dimunn kontribiye, tu dimunn partisipe dan tu desizyon: ki pu prodir, ki pu investi. Kan tu dimunn dan sa mem pozisyon la, lerla nepli ena bann klas konfliktyel, nepli ena tu sa lintere konfliktyel. Pena enn klas patron. Nepli ena enn klas travayer. Finalite nu proze politik, li kapav pran enn an, li kapav enn zenerasyon, nu pa kone, me, finalite nu politik, ki baze lor lalit de klas, se pu amenn enn sosyete san klas.

OK?

DAN KAD POLITIK REYEL

DEBA LOR KONSYANS DE KLAS

Ti ena enn deba ot-nivo apre papye kamarad Ram Seegobin lor *Konsep Lalit de Klas, konsyans de klas dan kad politik reel* dan dezyem parti sesyon seminar stratezi politik le 1 Ziyet, 2012. Orl Grand Rivyer ti anime net amizir dimunn pe poz kestyon, propoz repons amezir deba aprofondi. Nu pe reprodwir zis enn parti kestyon, repons ek deba. Nu finn swazir seki lor tem "lalit de klas, sindika ek lalit pu sosyalism" ek lor "kifer klas travayer demobilize kote politik pu lemoman". U kapav lir tu kestyon, repons ek deba dan so integralite lor www.lalitmauritius.org.

Kestyon ek deba lor lalit sindikal ek lalit politik

Kamarad Georges: Zordizur, pu amenn lalit de klas, kan nu fye lor sindikalist, li enn problem, parski zot, zot santi zot menase. Mo dir sa akoz sistem sindika li byen depandan lor sistem burzwa la, mo truve. Alor, sindikalis suvan santi li menase. U konpran la?

Repons Ram: (…) Wi, li vre pu dir ki sindika, depar so natir, li bizin enn patron, pu li al negosye. Kan nu pe dir enn sosyete san klas, nu pe dir enn sosyete san patron. Bann sindikalist pa tro kontan sa. [*Lodyans riye.*] Abe, wi! Lerla, ki pu zot linportans? Zot pa pu ena rol. Pa pu bizin ena Prezidan? U kalkil u, pena prezidan? [*Ram fer jok an-byen lor Prezidan bann sindika ki prezan, tu dimunn riye*]. Alor, ena enn problem.

Sindikalism klasik, li ena so limitasyon. Enn so limitasyon se sindika li kiksoz ki kree par klas travayer pu defann klas travayer *me selman li dan kad enn sistem kapitalist*. E lerla si u kumans koz enn sistem sosyalist, enn sistem kot pena patron, ena buku sindikalist, zot prefer innyor u, parski zot pu an somaz teknik! Alor, sa li vre, ena diferan nivo sindikalism, e nu nu truv so 3yem nivo inportan. E kan mo dir sindikalism, mo pe plito fer referans a travay onivo sindika ki fer par *militan*, e militan sindikal li li pli interese dan sa 3yem nivo rol sindika: setadir pu azir pu fer resortir ki, dan kad sistem kapitalist, travayer pa pu gayn tu so drwa. Prezidan, sekreter, trezorye, zot pa tro maynd sistem la, zot. Zot prodwi sistem la. Me, enn militan sindikal, li li pe opoz sistem la.

Kamarad Kisna: Mo ti pe reflesi lor kestyon lalit de klas ek konsyans de klas. Dizon si nu get li, kuma nu ti get li granmatin pu papye Lindsey - ek Ram osi finn truv sa - lalit de klas li enn *realite*, si li seki nu pe viv onivo nu sayt travay, sa vedir, li la li, li realite.

Byen suvan, dan sa realite la, ena diferan degre konpreansyon seki pe arive. Lor enn sayt travay, u gayn travayer ki dir, "Wi, mo dakor ek enn bonis!" enn lot bann dir, "Non, nu pa dakor ek bonis, nu bizin lager pu ogmantasyon, mem li tigit." Me sa deba ki pe ena onivo lye travay la, deba lor ki demand ki pu gayne, gete lor ki demand pu gayn mazorite, li enn zafer ki arive tulezur sa. Lor tu sayt travay, tulezur ariv sa. Tulezur gayn sa bann kestyon kot u bizin dir seki patron pe propoze li pa bon, pu tel tel tel rezon. Enn lot bann pu dir, "Non li pa bon pu tel tel rezon." Sa kalite refleksyon la li fer tulezur. Alor, li pa enn

Desin depi Zapon

zafer apar, ni anplis. Li enn realite ki nu viv, ek nu fer avek, tulezur. Byen suvan, depandan lor degre konsyans de klas, u kapav ena enn demand ki viz pli lwen pu get travayer kuma parti enn klas. Ena dimunn kapav dir asterla, "U pe reve, sa pa pu arive." Me, selman, u pu dir li, lor sayt travay. Mem si dan sa moman la u pena mazorite. Anfet byen suvan u pu an minorite. Me enn zur, lefet ki u finn dir li, enn zur, kan finn ena progre dan sa konsyans de klas la, dimunn pu rapel sa.

Par exanp, dan lepok kriz kuma zordi. Lerla, buku demand ki LALIT finn propoze depi 1982 vini mem, kapav dimunn ti dir alepok, "Wi li bon seki LALIT pe dir, me selman eski pu kapav ariv ver sa? Pa kone." Me, la zordi, kan nu dan enn kriz, buku sa bann demand la revinn lor azanda. Travayer li pu rapel li. Li rapel ki finn ena sa demand la. Li rapel ki finn ena sa deba la. Li rapel ki LALIT ki ti dir sa.

E li kumsa ki pu kapav ena devlopman enn program politik. Sa konpreansyon an komin la, kumsa ki li devlope. Li pa pu arive kumsa enn ku si u atann ziska kan ena enn kriz, lerla ki u al met divan bann demand. Li lor sa letan la ki batir sa konsyans de klas, sa konpreansyon an komin. Li kapav al lor 5 an 10 an, mem si ena fwa li byen vit.

Mo ti anvi dir ki sa lalit de klas la, pu nu tu ki travay pu viv, li form parti nu lalit kotidyen. Antan ki enn militan politik, nu kone ki sa bann demand ki nu amene la, li an minorite zordi. Me, byen vit, dan enn lepok kot klas travayer mobilize, ubyen mem kuma nu ete zordi, kot ena kriz, li kapav vinn byen vit. Klas travayer adopte sa bann demand la.

Kamarad Ram: Ena enn de pwen vo lapenn repran. Dan seki Kamarad Kisna ti pe dir, e li rezwenn pwen ki Georges ti sulve. Dan muvman sindikal, dan lalit sindikal ena 2 kalite bebet.

Ena enn kalite bebet ki tom dan enn yerarsi. Zot dan Lexekitif, ubyen zot dan birokrasi, kuma negosyater. Zot *rul* sindika. Zot ramas chek-of, zot fer depans, zot azir an-zeneral enpe anfaver travayer, me an-partikilye dan lintere birokrasi. Sa zot rol.

Me, ena enn lot kalite bebet ki dan lalit sindikal. Sa li enn militan sosyalist, enn militan sindikal. Zot zot pa truv zot mem, ubyen pa ti bizin plas zot mem, dan sa birokrasi la. Mem si zot dan lexekitif, mem si zot enn delege, zot pa dan sa birokrasi la. Parski birokrasi la, depar so natir, li bizin tultan reflet volonte *mazorite*. Si mazorite pe fane an gran, birokrasi pu bizin fer mem zafer. Tultan li pe rod re-eli. Me, enn militan sosyalist, e la mo pe re-iter enn pwen Kisna ti fer - so bi se pa pu zer sindika la. So bi se pu sey fer sindika la vinn lor enn laliyn lalit de klas.

Dan Lostrali, zot ena enn byen bon fason explik sa. Zot dir, dan muvman sindikal, u ena bann dimunn ki pratik *"class struggle trade unionism"*. Zot, zot rol dan sindika se pu expoz laspe lalit de klas dan seki sindika fer ubyen pa fer.

E byen suvan, sa bann militan sosyalist dan lalit sindikal, dan enn peryod kuma asterla, zot dan minorite. Mari an minorite ankor. Me, la ki ena enn problem pu individi la. Suvan individi, pu rezon so prop ego, pu kit rezon, li pa kontan et dan enn minorite, li prefer swiv kuran. Si kanal la pe al dan enn move direksyon, pli fasil swiv kanal la.

Me, rol enn militan sosyalist, se pu tultan propoz stratezi, aksyon, ki al dan direksyon lalit de klas, plito ki dan direksyon kolaborasyon de klas. Mem si u dan enn minorite total. Mem si u dan enn minorite enn dimunn. Kamarad Lindsey ti pe dekrir travay militan sosyalist dan sindika, kuma Sadna dan Nursing, ubyen lezot dan GTU ti pe fer. Enn grup 3-4 dimunn dan sindika, mem enn manb kuma individi, zot finn amenn lalit la, me san ki zot inn integre birokrasi, sanki zot inn pran kont lefet ki ena gran mazorite ki enn serten moman kont seki zot pe dir. Zot inn mintenir zot laliyn lalit de klas, onivo zot sindika.

Dezyem pwen, inportan dan seki Kamarad Kisna ti dir. Seki inn arive dan Moris, li explik enpe pwen ki Kamarad Yves ti sulve. Dan Moris, nu finn ena enn gran kriz sistemik dan dernye 10-15 an. Nu sistem ekonomik finn ena enn gran mitasyon. Nu ti ena enn klas travayer, ki so lafors ti repoz lor lindistri sikriyer, 55,000 travayer avek 100 banane lexperyans sindikal, nu ti ena lepor, avek 3,000-4,000 avek 150 an lexperyans sindikal, nu ti ena travayer transport, nu ti ena gro sekter, ki zot ki ti moter klas travayer.

Sa, mitasyon ki finn ena la. Dan Lindistri Sikriyer, sa 55,000 travayer, ki ti ena, 50,000 ki ti ena plis lexperyans finn ale. VRS, apel sa. Dan lepor, sa debarder ek stividor, kot leker konsyans de klas ti ete, zot ti deor par milye, akoz vrak. Dan bann mulin, sorti

22 vinn 6, tu sa travayer ek buku lexperyans sindikal, inn ale.

Lerla ena nuvo sekter, kuma BPO, PME, sekter kot travayer pena lexperyans sindikal, pena konsyans de klas. Ondire, li enpe kuma zonn frons dan kumansman, premye 2-3 lizinn. Zenn zenn tifi ti al travay, ti dir sa "pu larzan makiyaz". Anfet larzan ki ti pe gayne, ti zis ase pu makiyaz mem. Zot pa ti truv zot mem kuma enn travayer indistriyel. Zot ti truv lizinn enn fason sorti dan lakaz, zot finn truv sa enn fason pu zwenn kamarad, tusa. Dan zonn frans, finn ena devlopman enn konsyans sindikal, enn konsyans de klas.

Me, tu gro sekter miskle, finn disparet. Enn gran mitasyon. Asterla, ena bann sekter enpe mengi-mengi. BPO, ti-misye ek ti-mamzel [*Depi laful: "Ek zot laptop"*] wheh, ek zot laptop. Zot pankor devlop sa konsyans la. (...)

Kifer klas travayer demobilize kote politik?

Kamarad Yves: Enn fraz depi enn Grek antikite, Tucidide, apepre 3,000 an desela vinn dan mo latet. Li ti dir bann sitwayen Athenn, "Bizin swazir ant laliberte ek trankilite, me zame u pa pu gayn tulde." Si u ule trankilite, u pa pu lib. Si u ule laliberte, u pu bizin debat.

Nu tuzur dan sa mem swa la. Sirman li ti pe fer referans lalit de klas sa lepok la.

Mo pu return ver deba la dernye fwa, lor nasyonalism, mo ti poz enn kestyon sa zur la, "Kifer lalit de klas nepli mobiliz dimunn otan ki avan." Mo pena repons an antye, me, mo dimann mwa si lamas dimunn, travayer, klas travayer, pa demobilize parski dan prosesis lalit de klas pu ariv enn sosyete san klas, seki nu finn truve ziska ler, revolisyon 1789 an Frans, ubyen isi priz di puvwar MMM an 1982, se ki nu apre sa mobilizasyon la transforme an "*patte-a-caisse*". Prosesis revolisyoner aret sek par priz de puvwar par klas revolisyoner de lepok, 1789, klas burzwa, ki limem li pran puvwar, pran enn kantite privilez, ki li retir depi ansyen klas dirizan, gard li, e finalman lamas retruv li avek so lespwar kase.

Zordi si lamas travayer demobilize, zot ena lexperyans revolisyon ki finn transforme an so kontrer. Setadir, dernye faz sosyete san klas zame arive. Nu tultan arete ar priz di puvwar nuvo klas revolisyoner, ki transform limem an klas dirizan, privilezye. Alor, ofir ek amizir, nu finn gayn plizir lexperyans muvman revolisyoner, me ki pa reysi. Eski sa pa fer dimunn mwen mobilize? Zot dimande sipa li pa servi naryen pu mobilize? Lamas travayer pran puvwar, me bann privilezye ki gard sa puvwar la apre.

Kamarad Ram: Kan nu koz lor demobilizasyon parmi lamas dimunn, Kamarad Yves, kapavet nu fer abstraksyon zafer dan larealite ki *infliyans* lide parmi lamas dimunn. Mo krwar ki si u ena ideolozi, u ena propagann osi, ki infliyans dimunn dan enn serten direksyon, a-defo de enn kontrepwa, lamas dimunn pu infliyanse.

La, ki nu ena enn espes dyalektik ant seki parti politik kuma MMM isi, lezot parti dan lezot parti lemond, ek seki lamas dimunn panse ek fer. Sa bann parti demas la, sirtu kan zot rod gayn eleksyon, kan zot finn ena enn diskur, e plitar zot finn abandonn sa diskur la, nu bizin aksepte ki lamas dimunn li su linfliyans sa lofansiv ideolozik ki nu finn sibir ki finn fer sa parti la sanz so laliyn.

Get par exanp, nu sorti lepok 1978, '79, '80, '81, mem '82, u gayn MMM ki, an 1979, ti enpe moter deryer enn gran mobilizasyon, abe ki kiksoz ki fer li 2an apre, sorti depi enn politik de klas, al ver enn politik konsansis sosyal? Ena laspe lokal isi, li vre. Me ena osi sa mem lofansiv, sa lofansiv neo-liberal mondyal la.

Premye veritab devyasyon MMM, dan le-fe, kan li opuvwar, se su presyon FMI ek Labank Mondyal. Kifer mo dir ena enn dyalektik? Mo dir sa parski FMI ek Labank Mondyal pe vinn propoz politik neo-liberal dan Moris, parey kuma li finn fer partu dan lemond, e isi dan Moris, nu finn ena enn ladireksyon MMM ki, li osi, li ti ena so prop realite de klas, so bann prop lintere ki finn kwinside ek lofansiv FMI-BM. E li finn kwinside ziska enn tel pwen ki ariv 1982, kan Bérenger Minis Finans, li siyn enn *Letter of Intent* vizavi Labank Mondyal kot li pran enn langazman, antan ki Minis Finans, pu aplik enn politik iltra-liberal isi.

Kan nu onivo LALIT - nu ti fini kit MMM - kan nu kritik li, kan nu amenn enn lofansiv byen hard kont sa politik la, Bérenger so repons se, "Non, sa se pa bann *dikta* FMI-BM sa. Sa *C'est gestion saine de l'economie*." Konpran la? Ena enn dyalektik ant seki FMI ek BM pe inpoze ek seki klas sosyal ekonomik dirizant isi pe anvi, e pe reysi fer Berenger anvi. Lerla, li kree enn rapor de fors ant lafors politik ki reprezant lintere klas travayer ek lafors politik ki reprezant bann klas dirizant ki pa favorab a travayer.

E dan Moris, li ti kler ki MMM ti fini vinn enn lafors politik avek so *Nuvo Konsansis Sosyal* ki ti pe ule inpoz enn politik anfaver klas dirizant ekonomik. Rezistans ti pe vinn depi parti kuma LALIT. Rapor de fors ant bann klas pa ti permet ki nu rezistans al byen lwen. Finalman FMI-BM reysi, an gran mezir, inpoz sa politik la isi. E kan u inpoz enn politik, u inpoz enn "*dressing*", enn kad ideolozik, ki pu fer lamas dimunn aksepte sa dikta la. [*"Enn verbyaz", kikenn azute depi lasal.*] Wi, enn verbyaz. E se sa ki kree sa demobilizasyon la.

U kone pu klas travayer, Berenger vande pa vande, li pa enn problem sa. Me, klas travayer, limem kan li vinn su sa linfiyans ideolozik la, lamas dimunn mem nepli truv Bérenger kuma enn vander. Anfet zot truve ki, "Wi kapav-et seki Berenger pe dir, li vre." Travayer mem pe dir sa. Alor, ena tu sa kalite

dyalektik la ki amenn sa demobilizasyon la.

Mo kone kamarad Yves ena enn latitid enpe pli pesimis ki nu lor la, me anzeneral, nu krwar ki sa demobilizasyon, sa pasivite la, li byen ala-sirfas. Seki anba, veritab baz pu lamas dimunn li diferan. Ala-sirfas, dimunn paret demobilize, dezilizyone. Me, dan zot trip, zot ankoler, kifer? Parski travayer expoze a *realite*. E sa realite la, li oblize fer travayer mobilize. Si, Yves, 2 an desela kikenn ti dir nu, "U kone, bann zenn pu buze dan Nord Afrik," nu ti pu petet dir "Kot sa?" pa ekut zot. Si, ti dir nu 3 an desela, ki dan Lespayn pu ena par milyon dimunn pu marse depi Madrid al ziska Brixel, si 2 an desela, u ti pu dir nu par milyon dimunn ti pu mobilzie dan muvman kuma *Occupy Wall Street*, li ti pu paret kuma enn rev, irealizab. Alor, sa dezilizyon, sa demobilizasyon, li ala sirfas.

Seki arive, se kriz ekonomik, kuma nu ena asterla, li vinn expoz realite. E dan Nord Afrik, e dan Lespayn, e dan Lagres, e dan Lairland, u pe gayn dimunn reazir a kriz dan sistem kapitalist. Get ki pe arive dan Lerop. Apre tu sa banane enn reyn sosyal demokrasi, enn alternans, ladrwat, lagos, ki nu truve? Enn ku dan dernye 2-3 an, ena enn radikalizasyon - pa zis ver lagos, me osi, li vre, ver ladrwat. Alor, sosyal demokrasi ti krwar li la pu leternite. Me, nu truve anfet, su lefe enn kriz, ena radikalizasyon ase vit.

Desin Picasso, *Paris 1904*

NUVEL DEPI RODRIG

Kan kriz ekonomik tap plen lor Moris, byen suvan so lefe pli grav ankor dan Rodrig.

VAG LISANSIMAN

Plizyer sekter pe anons lisansiman dan Rodrig avan lafin lane. Parmi ena sekter konstriksyon, kot konpayni Colas pe lisansye travayer ki ti anploye dan konstriksyon sime.

De lot konpayni ki Lasanble Rezyonal ti met dibut, *Rod Clean* ki okip netwayaz ek anbelisman lanvironnman ek konpayni *Rodrigues Water*, enn lot paraetatik ki ti pe asir distribisyon dilo dan Rodrig pe ferme.

Azute ar sa seri lisansiman ena osi lafin program *Empowerment Scheme* kot kontra 250 travayer ki ti poste dan diferan seksyon pe termine Desam. Sa program la ki ti pe maske problem lanplwa dan Rodrig.

Sa vag lisansiman pe arive anmemtan ki ena enn seri ogmantasyon pri bann nesesite de baz.

Li pa pu enn lafin lane fasil pu buku dimunn dan Rodrig.

NURSING ASSOCIATION DENONS MANKMAN DAN SERVIS LASANTE

Dan enn Konferans Depres Rodrig, Samdi 28 Ziyet. Nursing Association finn dir ki mank personel pu asir enn bon servis lasante dan Rodrig. Dapre sindika nersing ena zis 150 ners dan Rodrig, pu enn popilasyon plis 40,000 dimunn. Zot finn sit legzanp Lopital Mon Lubin ek La Ferme ki ena enn sel ners pe travay par lasal.

Zot finn osi denons move itilizasyon lespas dan lopital ki pe servi pu anpil meb ek kompyuter kase anplas amenaze pu ofer enn meyer servis lasante a popilasyon dan Rodrig.

Nursing Association finn osi dir ki pena lekipman medikal kuma CT Scan ek MRI. Dimunn bizin vinn Moris si ena test pu fer e byin suvan deplasman pa fasil.

Nursing Association ti Rodrig pu enn seminar lor 'Sekirite dan sayt travay.' Li ti enn seminar konzwin avek Southern African Northern Network of Midwives su lezid SADC.

Prezan dan konferans depres pu Nursing Association ti ena Bagooaduth Kalloa ek Ram Nowzadick e pu Rodrig ti ena Stephen Jean Louis, Rose Marie Perrine, Aristil Emilien ek Joseph Fabien Flore.

FERMTIR LAPES URIT

Lasanble Rezyonal dan Rodrig finn deside pu interdi lapes urit pu ziska 12 Oktob

Sa mezir la viz pu anrisi lagon avek 800,000 dizef urit ki pu devlope pandan sa 2 mwa la. Antretan lavant urit pa otorize dan Rodrig ek dimunn ki deza ena urit avan regleman rant anviger bizin fer enn deklarasyon a lotorite.

Sa mezir la ki apel 'Operasyon Sov Lasyet Manze Peser' finn lanse pu repeple lagon ar urit. 1,400 zom ek fam piker urit ki konserne ar sa mezir la pu al travay antretan dan Departman Lanvironnman lor baz demi zurne travay pu anviron 15 zur.

Li bon note ki kantite urit konzele ki sorti Rodrig pu vinn Moris pe be-se lane apre lane. Dapre sif ofisyel statistic, kantite urit konzele inporte depi Rodrig ki ti 164 tonn an 2009, finn vinn 104 tonn an 2010.

Parkont, urit sek ki ti vinn Moris an 2009 ti 5,380 kg, me finn vinn 3,675 kg an 2010

Revi LALIT pe plibilye repons ki Minis A.Boolell finn avoy LALIT swit a nu lapel pu ki guvernman sutenir kanpayn anfaver enn nuvo konvansyon kont zarm nikleer.

REPUBLIC OF MAURITIUS

Minister of Foreign Affairs, Regional Integration and International Trade

Our ref: 1605

06 August 2012

Dear Sir,

Subject: **Negotiations on the Nuclear Weapons Convention**

I wish to thank you for your letter of 6 June 2012, requesting Mauritius to support the negotiation process on a Nuclear Weapons Convention. I am personally pleased to see the interest that you and LALIT have in espousing such lofty causes and ridding the world of the scourge of nuclear weapons.

As you may be aware, Mauritius is a party to a number of treaties and conventions related to nuclear disarmament, including the Treaty on Non Proliferation of Nuclear Weapons (NPT). While the Government strongly supports efforts to completely abolish all nuclear weapons, it also believes that this should be based on a comprehensive and 'non-discriminatory' nuclear disarmament regime.

Mauritius is also a party to the African Nuclear Weapon Free Zone Treaty, also known as the Pelindaba Treaty, which aims to prohibit nuclear weapons on the African continent, including the Chagos Archipelago, and which entered into force on 15 July 2009. In November 2010 and as part of our national strategy, Mauritius was able to get elected to serve for a three-year term as a member of the African Commission on Nuclear Energy (AFCONE), which was established for the purpose of ensuring compliance with the provisions of the Treaty.

Mauritius does not favour any Non-Nuclear States nurturing ambitions to acquire nuclear weapons and would like the current nuclear weapons states to firmly commit to total nuclear disarmament. This is reiterated each year by the Prime Minister when he addresses the United Nations General Assembly. It may also be noted that since the entry into force of the NPT in 1970, and despite the commitment provided by its Article VI regarding nuclear disarmament, no negotiations have started yet on a Nuclear Weapons Convention.

In this regard, Mauritius fully supports the negotiation process on a Nuclear Weapons Convention and will see to it that it sets the basis for a 'non-discriminatory' disarmament regime and involves Non-NPT states too. Mauritius has voted in favour of the successive UN resolutions which called on the Conference on Disarmament to commence negotiations on an international convention prohibiting the use or threat of use of nuclear weapons under any circumstances.

I wish to thank you again for raising such important matters as disarmament and raising awareness about them. I am pleased too that LALIT, as part of our civil society, is contributing to the discussion and engaging more widely on such important themes as nuclear disarmament.

Yours sincerely,

Dr. A. Boolell, GOSK
Minister

Mr Alain Ah Vee
LALIT
153 Main Road

INFO INFO INFO

LAVORTMAN: REYNION UVER FAM

Muvman Liberasyon Fam ti fer enn reynion uver pu so manb ek sinpatizan le 31 Ziyet dan Horl Mama Bul Latre. Bi: Pu pas an revi tu seki finn arive avek de-kriminalizasyon parsyel lavortman. Rajni Lallah ti fer enn istorik diferan faz dan lalit ki MLF finn amene, depi avan fondasyon MLF an 1976, pandan tut long nu listwar, ziska aksantyasyon lalit la, depi dernye 3 an. Kisna Kistnasamy finn donn enn apersi rol muvman fam, dan so sans pli larz, ladan, sirtu rol Women's Association. Shabeela Kalla ti analiz rol diferan parti politik dan prosesis de-kriminalizasyon, ziska dan Parlman kan Bil ti pe debat. Lindsey Collen ti get rol sindika.

EKRIR KREOL BYEN

Ledikasyon pu Travayer ti fer enn kur "Kur How to Write Kreol Properly" Samdi 14 Ut, GRNW. Ti ena plis ki 30 partisipan ki finn aprann Lortograf Ofisyel. Alain Ah-Vee ti anim kur la.

REYNION JUSTICE

Ti ena enn reynion JUSTICE: Lasosyasyon kont Vyolans par Ofisye Leta Zedi 26 Ut, kot biro Jean-Claude Bibi.

FIM KLIB: OZU

Vandredi le 7 Septem pu ena enn fim klasik Zapone, fer par Yasujirô Ozu, apel "UKIGUSA MONOGATARI" (*Zistwar Lerb flotan*, u *A Story of Floating Weeds*). Fim la ti fer an 1934. Pu totalite fim ki *Fim kLib* finn vizyone, get dan seksyon news www.lalitmauritius.org kot donn reportaz dernye fim.

Dan *Fim kLib*, nu deside ansam sak fwa ki fim pu vizyone prosenn seans. Nu bi se pu get fim antan ki kreasyon sinematografik, byen suvan anterm sak fim so plas dan devlopman sinema, antan ki lar. Lerla ena diskisyon informal apre.

KREASYON ZORDI

LAR LARI DAN TINIZI

Peizaz vizyel dan Mwayin Oryan finn transforme dan siyaz Printan Arab. Apre tusa banane lasansir ek klima laper inpoze par rezim diktatir tu kalite nuvo form lexpresyon artistik finn emerze, sirtu kote grafitti ek lar lor lari. Zordi anmemtan ki transformasyon lavi politik pe derule ena enn renesans lar; bann artis pe kree nuvo form lar ki kestyonn realite lavi ki pe derule ek ki provok refleksyon lor politik, lor rol larelizyon, lyin Leta ek prodiksyon kiltirel, lalit fam, ek prosesis demokratik.

Dan sa desin miral la ki finn realize dan Tinizi li montre kikenn pe sem lagrin e kot bann kudpwin leve ki pe zerme.

AA

SART FRON KOMEN SEKIRITE ALIMANTER

Akoz ena enn nuvo vag ogmantasyon pri manze debaz, swit a dezord ki sistem kapitalist pe fer kote sanzman klima, LALIT finn re-lans Sart pu Sekirite Alimanter. Sa sart la ti prepare an 2005 par Fron Komen Sekirite Alimanter. Ala lalist bann manb fondater Fron ki ti lans sa SART-la:

Mouvement pour l'Autosuffisance Alimentaire
Muvman Liberasyon Fam
General Trade Union Federation
Kishore Mundil (Associate Prof., UoM, Agric. Management)
Fron Travayer Sekter Prive
Mauritius Planters' Association Co-Operative Society
Amis de Rodrigues
Federation of Pre-School Playgroups
Ledikasyon pu Travayer
Institute for Consumers Protection
LALIT

Sart la finn res 100% azur. Seki nu kapav dir, se deplor lefet ki sa kalite program la pankor vinn santral dan manyer ki tu dimunn get realite ekonomik. Asterla, li res pu nu popilariz sa Sart la.

KWIN SYANTIFIK

Ki ete DNA (ADN an Franse)?

Depi inpe letan sa term “DNA” finn dan laktyalite buku, sirtu dan bann ka lakur. DNA li enn sibstans simik ki ala baz kod zenetik ki tu organism ena andan dan nwayo sakenn so bann selil. Se sa kod zenetik ki sak organism vivan erite depi konsepsyon ek ki determinn karakteristik fizik sa organism: lerla sa organism la pu transmet sa kod zenetik la a nuvo zenerasyon atraver fertilizasyon, a son tur. Alor sak organism ena materyel zenetik ki inik pu sa individi la.

Se kan bann syantist finn reysi analiz sekans DNA dan materyel zenetik ki finn kapav servi sa bann analiz la pu konpar materyel zenetik depi diferan surs.

Dan enn fason pli zeneral, analiz DNA finn permet ena enn lide pli presi lor rezyon lemond kot limanite finn pran nesans, avan ki imen fane partu lor bul later. Analiz DNA pe osi servi pu etablir lyen parental ant dimunn. E zordi pe servi li Moris pu lanket polisyer.

Parey kuma lontan ti pe servi lanprint dizital dan lanket polisyer, zordi li posib pu servi analiz DNA, me ek plis presizyon. Lanprint dizital ki kikenn finn kite dan enn landrwa kot finn ena enn vol ubyen krim, kapav konpare ek lanprint dizital bann dimunn ki deza lor lalis sispe, swa si sispe la dakor pu furni so lanprint ubyen si lapolis deza ena so lanprint dan so labank done. Me lanprint dizital li pa fasil gayne: li depann lor enn dimunn tus enn obze lis. Ek si enn dimunn finn met legan, lerla pena lanprint ditu. Par kont, analiz DNA kapav fer lor enn seve, enn tras disan, inpe lasaliv, sperm, enn tibut lapo anba zong viktim.

Alor analiz DNA dan enn lanket polisyer, li enn konparezon dan laboratwar, ant spesimen DNA ki finn gayne kot finn ena krim, ek DNA enn dimunn ki posibleman responsab. Zis analiz DNA ki finn gayne dan landrwa kot finn ena krim, li pa permet nu kone ki sann la responsab, sanki nu konpar li ek DNA enn dimunn spesifik. Parfwa analiz DNA kapav itil pu indike ki sann la *pa* finn fer enn krim. Dan Moris, lefet ki pe servi analiz kuma DNA dan lanket lapolis pu ena lefe ki lapolis pu depann mwins lor konfesyon ek britalite.

Parey kuma lapolis tultan pe rod konstitye enn labank done pu lanprint dizital osi buku dimunn ki posib, aster zot pu sey fer mem zafer ek lanprint zenetik ki DNA reprezante. Li paret ki aster zot pu gayn kudme FBI dan sa travay la. Sa li pu konstitye enn latak inakseptab laparey represif leta kont drwa imin.

Li importan konpran ki pu konparezon lanprint dizital ek pu analiz DNA dan enn ka lakur, se selman *lopinyon enn exper*, e pa enn fe konkre.

FIM KLIB

SUNRISE: A SONG OF TWO HUMANS

Pu so seans mwa Ut, *Fim kLib* ti vizyonn enn fim realize par direkter F.W.Murnau, *Sunrise: A Song of Two Humans*, ki sineas Francois Truffaut konsidere kuma “pli zoli fim zame”. Anfet fim la vremem zoli. Lor enn premye nivo, fim la enn alegori, kot enn fam ar sulye talon reprezant “lapel ver lavil”, sedwir enn peizan lakanpayn ar so sufle, pu fer li abandonn lavi ek kiltir lakanpayn (u petet so mank kiltir).

Anfet li enn fim konplex, kot li montre anparti sa “lapel ver lavil” (dan lesans “lapel ver lazing’) li inofansif, etan done lavil kuma enn plas kikenn kapav vizite, san ki bizin neseserman rezet tu seki form parti limem. Fim la ena zimaz mazistral ar kwafer, fotograf, bis tram, enn fennsifer, ek enn tanpet ki atak enn ti pirog lor enn lak demonte.

An omaz a fim mye, avan fim kumanse, enn manb Rada Kistnasamy, ti partaz extre ki li finn dawnlod depi Seremoni luvertir Ze Olinpik Lond 2012 par Danny Boyle kot Mr. Bean pe zwe dan Lorkes Sinfoni Lond e kot li reve li pe gayne dan enn maraton (natirelman pu Mr. Bean, atraver trike). Alor, dan *Fim kLib* ti ena osi diskisyon lor fason ki Danny Boyle finn itiliz enn form lar klas travayer (*pageant*) pu so seremoni. Li finn osi servi sinema kuma baz pu so spektak, e nonpa kuma enn lazut, kuma dan tu spektak sanblab avan. Kuma enn manb finn dir, li finn osi re-amenn prosesis “listwar” dan Lar. Enn bann laspe destriktif ideolozi neoliberal dernye 30 an li sa fason ki finn reysi releg prosesis “listwar” dan lepase. Li kler ki enn konpreansyon derulman listwar li enn prekondisyon pu sanzman revolisyoner dan sosyete modern. Donk, si u kapav ‘interdi’ listwar, u kapav asire ki stati ko kontiyne.

BOOK REVIEW

CRY OF THE ROCKS

Pixie Emslie

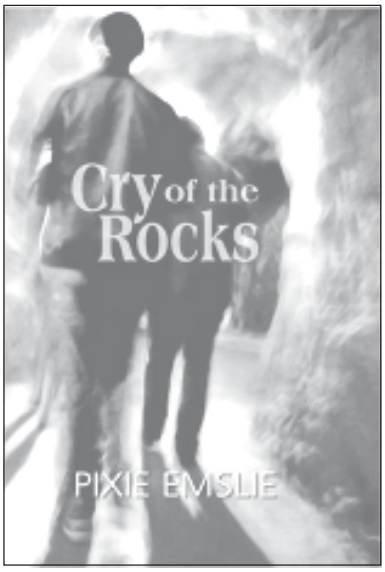

Kwinsidans ki enn roman fek sorti mwa dernye, li dekrir travay dan minn platinn dan Sid Afrik, prekot sa minn kot fek ena masak 34 travayer, ki ti pe revandik enn pli bon lapey e kondisyon travay vizavi patrona konpayni Lonmin dan Marikana. Dan sa roman la, li dekrir an-detay kondisyon travay, kot miner bizin desann plis ki 2 kilomet anba later, travay dan enn saler extra-ordiner, dan enn nwar le pli total, e dan enn depandans net lor zot kamarad. Dan sa travay la, ena ros ki emet enn son, kuma enn irle, zis avan ki ena enn gran efondreman later, zis avan enn minn kolaps. Sa ki donn roman la so nom: "Irlman Ros", *The Cry of the Rocks*. Li par enn ekrivin fam, Pixie Emslie.

Roman la osi rakont enn espes mafya internasyonal ki intervenir dan seplay platinn, pu sanz so pri, pu ki spekilater gayn lokazyon fer fortinn.

Alor, pandan ki pe rakont enn zistwar lamur, enn kidnapping, ek travay mafya, li enn ledikasyon an-profonder lor sa lavi anba later enn travayer minn platinn.

Kapitalism dan Sid Afrik tuzur depann buku lor extraksyon, e li detenir 80% stok platinn dan lemond. Me, pena okenn konsiderasyon pu travayer.

APRE FIZIYAD LAPOLIS SID AFRIK

LALIT SUTENIR TRAVAYER MINN PLATINN MARIKANA

LALIT finn konstat sa masak orib 34 travayer minn platinn par bal lapolis Sidafrik dan Marikana Zedi 16 Ut. Nu sutenir travayer ek zot fami dan lalit kont patrona minn ek Leta. LALIT osi konstate ki patrona minn Lonmin ti pe menas travayer ar lisansiman si zot pa ti repran travay, ek zot fer sa menas la avan-mem ki regle litiz ki finn amenn a sa masak la, e avan-mem ki travayer finn al lanterman zot koleg.

Sa fiziyad la li rezilta direk enn kad legal represif dan Sid Afrik ki permet lapolis pus travayer depi sayt travay kan zot an-grev, anpes zot fer rasanbleman. Sa "lok-awt klorz" ki ti deside dan CODESA (*Konvansyon pu enn Sosyete Demokratik*, lakor negosye pu lafin rezim aparteid) permet ki servi vyolans kan ena rezistans, kuma finn arive dan ka Marikana kot travayer ti'nn res lor lakolinn pu atann negosyasyon. Alor proteksyon propriyete prive kontinye, apre lafin aparteid e dan lozik kapitalist, met dibyen misye la odesi tu lezot lintere, mem lintere lavi imin.

Sa fiziyad la, li osi rezilta direk puvwar exesif klas kapitalist an-zeneral dan Sid Afrik, ek patrona dan sekter platinn an-partikilye. Aksyon lagrev dan minn Marikana, ki anfet 4yem pli gran minn platinn dan lemond e ki apartenir a enn konpayni Britanik, ti viz pu fors patrona respekte lakor pu ogmantasyon lapey. Travayer ti rasanble lor lakolinn prekot desann dan minn, pu reklam negosyasyon, me lapolis finn tir kut fizi lor travayer, finn tuy 34 ek finn bles plis ki 70. Ena enn long listwar explwatasyon travayer dan sekter minn, sekter extraksyon ki fer profi enorm, profi ki finn exporte ver Lerop. Sa explwatasyon la pe kontinye. Avan, ti tir dyaman, lerla, ti tir lor,

Desin Henry Moore, *Travayer Minn*

asterla tir platinn. Dan minn platinn, travayer desann plis ki 2 km anba later, dan enn saler intolerab, dan nwar net, dan tufe, ek ena danze konstan aksidan kan ros grene. Suvan ena konfli dan travay, sirtu ki sindika NUM (afilye avek konfederasyon COSATU) etan done ki li byin pros avek guvernman ANC finn gradyelman birokratize.

Travayer dan lepok post-aparteid pe truv zot pe bizin konfront mem patrona ki avan dan lepok aparteid, ek ankor pe bizin fer fas enn Leta ki servi so lebra militer. Me patrona finn agrandi avek enn nuvo klas "biznesmenn nwar" , politisyin ek birokrat sindikal (stratezi BEE "*Empawermennt Ekonomik Nwar*". Kan kriz aksantye, guvernman ANC vinn alareskus patrona, okip so det. Anmemtan, guvernman finn ferm lizye, refiz get problem apovrisman klas travayer, ek aster, guvernman pe kareman avoy lapolis arme lor travayer. Seki finn ariv travayer minn Marikana vedir ki Guvernman ANC finn servi mem vyolans ki "Leta" dan Sid Afrik tultan finn servi o-nom patrona. Permanans Leta li kler. ANC pe masakre travayer, parey kuma *avan* lepok aparteid dan Bulhoek an 1921 kan ti ena muvman kont "dog tax", parey kuma ti arive kan ti bonbard travayer minn blan kan zot ti fer

lagrev 1922, masakre travayer minn an 1946, ziska fiziyad pandan aparteid dan Sharpeville an 1960, ek fiziyad Soweto an 1976, fiziyad Langa an 1985, Boipatong an 1990 ziska fiziyad Marikana an 2012, kan aparteid so reyn finn fini.

Malgre tusala, travayer pe kontinye zot lalit. Malgre ki sindika dan COSATU, pros ar guvernman ANC finn abandonn klas travayer ek sutenir Leta ANC, travayer pe kontinye mobilize. Lalit de klas pe relev latet.

LALIT konstate ki pri platinn ki ti'nn bese net, finn monte avek fermtir minn Marikana. Sa vedir ki anfet kan travayer pe okip lanterman zot koleg, kapitalis, kanta li, li pe fer spekilasyon.

LALIT sutenir travayer Marikana kont klas kapitalist ek so Leta.

LALIT SUTENIR JULIAN ASSANGE, FONDATER WIKILEAKS

LALIT denons menas guvernman Britanik pu rant dan lanbasad Ekwador dan Lond par fors, pu kidnap fondater WikiLeaks, Julian Assange ki ti laba atann desizyon Ekwador pu donn li lazil politik (ki zot finn donn li apre). Sa menas la li pa ti enn menas dan vid; li ti fer an-ekri. Guvernman Ekwador finn reponn pu dir ki li pa enn "koloni Britanik" ek ki li pe anons so desizyon pu donn Julian Assange lazil politik plitar, ki li finn fer. Reuters pe raporte ki dan Leta Zini ena menas pu sispann partisipasyon Ekwador dan lakor komersyal inpe kuma AGOA ki anviger dan rezyon Lamerik Latinn otur Andes depi bann lane '90.

Julian Assange ti rod lazil politik parski Lamerik pe prepar sarz "espyonaz" pu met kont li ek, antretan, dan Laswed, pe menas met enn sarz vyol inpe drol kont li. Li per ki, si li al Laswed pu donn enn depozisyon a lapolis, USA pu kap li, amenn li pu met li antray.

LALIT sutenir linisyativ Wilileaks pu rann piblik bann kominikasyon e-mail ek kab guvernman Lamerik. Sa finn ed dimunn partu dan lemond konpran lintansyon kriminel ki Lamerik ena dan so politik etranzer. Par ekzanp, guvernman isi pe fye lor kab WikiLeaks dan so kes kont guvernman Britanik, parey kuma dan ka Chagosyin. Nu truve ki WikiLeaks finn azir dan enn fason

Desin Nirmala Luckeenarain,*Langwas*

responsab ek poze kan li finn rann piblik zis seki dan lintere piblik. Se selman kan li ti negosye avek lagazet *The Guardian* UK ki finn ariv enn malantandi ek enn seri dokiman finn bizin vinn piblik par erer avan ki finn kapav retir nom dimunn ki ti kapav sufer kit prezidis. David Leigh, ki travay pu *The Guardian* finn limem admet ki li ki responsab pu sa erer la. An-zeneral, nu, dan LALIT, nu anfaver liberte expresyon ek liberte lapres pu pibliy, ek anpartikilye pibliy seki dan lintere piblik. Fale pa servi regleman ki mintenir "konfidansyalite" ek "sekre" pu kasyet latitid militarist ek pu maske santaz dan politik etranzer.

LALIT ti trakase ki guvernman Britanik ena lintansyon livre Julian Assange, enn sitwayin Lostrali, a Lamerik ki pu fer li pey lepo kase pu fwit dokiman ki finn telman diskredit ladministrasyon Amerikin. Lamerik finn vinn enn Leta deplizanpli represif ek Julian Assange ena rezon pu pran traka pu so lavi. Menas UK an-ekri a guvernman eli Ekwador, li enn konfirmasyon ki sarz vyol ki pe sey met kont Julian Assange li form parti enn konplo kont WikiLeaks. Finalman, Lond finn retir so menas.

LANKET PU VYOL DAN LASWED

Lagazet *Sydney Morning Herald* le 2 Oktob, 2011 ti explik sa lasa-o-sorsye kont Julian Assange, ek donn enn rezime menas sarz vyol ki ena kont li ki donn enn lide a ki pwin sarz la pa paret tini dibut. Enn enn rezime lor www.lalitmauritius.org

LALIT REVANDIK SUTYEN GUVERNMAN MORIS PU EKWADOR

Dan enn let uver a Minis Zafer Etranzer, LALIT finn revandik sutyen Guvernman Moris pu Ekwador ki pe donn Julian Assange lazil politik. Nu finn avoy kopi sa let la a Julian Assange ek so lekip sutyen. Ala nu let:

22 August, 2012.
Dear Sir,
We write to you on a subject that is very much in the news right now, an international issue concerning human rights and asylum, as well as the important background issue of free expression and public access to information.

Would it not be appropriate for the Mauritian Government, through your Ministry, to lend your support to those Latin American states meeting on Friday, 24 August, 2012 in order to discuss asylum for Julian Assange, founder of the WikiLeaks organization? As you are aware the Foreign Minister of Ecuador put forward airtight arguments as to why the Ecuador Government is offering asylum to Julian Assange. The Government of a small state has taken a brave stand against the powerful nations of the world. We at the same time suggest that you request the High Commissioner representing South Africa to ask for his Government take a similar stand over the next few days. This could be the beginning of building up an Africa-wide support network for the Latin American countries that stand together with Ecuador.

We suggest that you take a position both on principle on the grounds of human rights, and also because the Swedish Government has not arranged to send its enquiring officers to the Ecuadorian Embassy in order to take a statement in order to see if there are charges to be laid. We also believe that a Mauritian stand would be appropriate in the sense that there are some Mauritian connections.

1 The State is relying, in part on the WikiLeaks Cables that Mr. Assange released, for its case against the UK State under the UN Convention on the Law of the Sea. The WikiLeaks Cables have also recently been accepted as evidence in the case Mr. Olivier Bancoult has put into the UK Courts, also on the Chagos issue. The WikiLeaks Cables may therefore have a key role in questions of national sovereignty and the right to return.

2 The WikiLeaks Cables enabled the people of Mauritius to begin to be aware of the heavy-handed diplomatic pressure put on States like Seychelles for a State of Forces Agreement (SOFA), and how much pressure the Mauritian Government, including your Ministry, has had to resist against similar imperialist military designs.

3 A Mauritian national, the late Chief Justice Rajsoomer Lallah, broke the ground first in the world on the question of giving asylum in cases where the country seeking to arrest the person concerned has the death penalty (in this case the USA has clearly been shown to be bent on getting Mr. Assange extradited from Sweden). Mr. Lallah made way for new grounds for protection under international law. He did it in a pioneering dissenting judgement in the UN Human Rights Committee. You will note that Mr. Lallah stood by what he believed in, refusing to just go along with the status quo, and that today his opinion has finally become international law.

We put on record our receipt of your clear reply, outlining the Mauritian Government's position, to our letter about the international convention on nuclear arms limitation.

Yours faithfully,

Lindsey Collen
(Copy to Press)

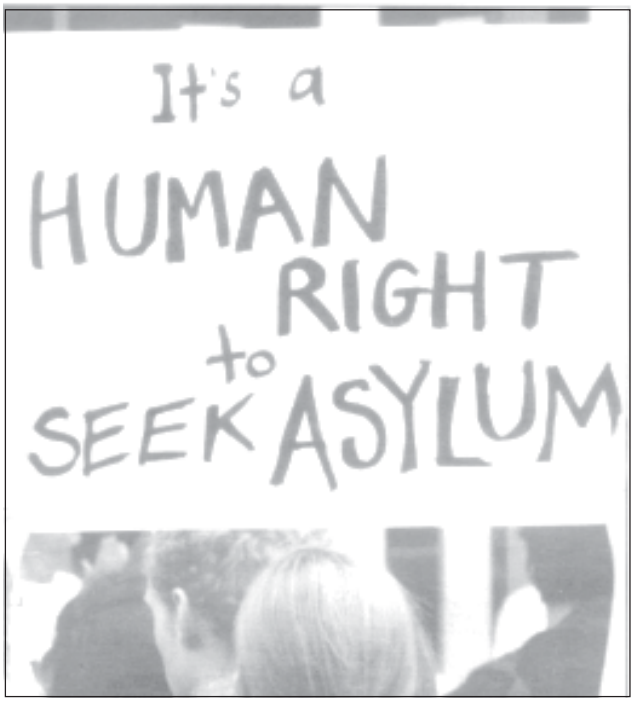

Manifestasyon sutyin pu Julian Assange dan Syndney, Lostrali

ATAK KONT SOLDA EZIPSYIN DAN SINAI

DAN KI LINTERE?

Le 5 Ut enn grup zom maske finn atak enn pos militer dan Lenor Sinai e masakre enn inite solda Ezipsyin antye. Apre sa zot finn travers frontyer Israel dan 2 veikil, enn ladan ti enn jip blinde larme Lezip ki zot finn kokin. Dapre BBC, enn dan sa 2 veikil-la finn exploze zis lor frontyer e lot la finn rant 2 kilomet andan Israel avan ki avyon Israel detrir li. Ziskaler personn pa finn revandik sa latak-la. Kisannla finn kapav planifye enn tel ak swisider? Kisannla ena lintere perpetre enn tel latak kont Lezip dan sa moman-la?

Tutswit apre sa latak-la Israel finn zet blam lor Gaza, mem si pena okenn prev materyel pu sutenir enn tel akizasyon. Sertin medya dan Lezip finn sot lor lokazyon pu zot usi blam Palestinyin Gaza pu tu problem sekirite ki Lezip pe fer fas dan Sinai. Me selman sa bann mem medya-la ti byin silansye kan le 18 Ut 2011 larme Israel ti tuy sis solda Ezipsyin dan Sinai. Li bon rapel ki zis apre sa Israel ti akiz Gaza, ti dekrir Palestinyin Gaza kuma lasurs latak kont sivil Israelyin. Israel ti mem deklans enn seri latak kont Gaza kot plizir Palestinyin finn mor e blese. Me plitar medya dan Israel ti rekonet ki sa koneksyon ar Gaza ti enn erer me kom tuzur san ki Israel prezant okenn exkiz pu sa bann lamor Palestinyin la.

Zordi ankor enn fwa pe zet blam lor Gaza. Me dapre sitweb Muslim Brotherhood sa latak dan Sinai la li kapav enn ak ki finn orkestre par Mossad. Sa pwin devi la pa finn gayn buku leko. Sertin medya dan Lerop finn repran sa linformason-la me san vremem pran li oserye e san okenn analiz. Purtan kestyon res poze: kisannla pe profit de sa latak-la?

Pa mem 48-er avan sa latak la medya ti ranpli ar nuvel ki elektrisite pe retablir dan Gaza. Depi sis an bann zenerater dan band Gaza pa ti pe kapav fonksyone lor ful kapasite. Anfet depi ki lepep Gaza finn elir demokratikman enn guvernman Hamas Israel finn inpoz enn blokis kriminel lor Gaza pu pini so lepep akoz so swa elektoral. Me lepep Gaza pa finn kurbe divan presyon Israel. Pu abitan Gaza zot sel lespwar pu sirviv sete Lezip, sirtu atraver sa sistem pre 1000 tinel suterin ki zot ti konstrir pu konturn blokis. E depi sulevman Printan Arab ek eleksyon enn Prezidan Muslim Brotherhood dan Lezip ena kumansman enn dinamik sanzman anfaver lepep Palestinyin. Nuvo dirizan Lezip finn retablir linite ant direksyon Hamas ek Fatah, finn relarg furnitir lesans ek elektrisite ek sirtu finn asupli restriksyon lor pasaz Rafah lor frontyer ant Gaza ek Lezip.

Depi sa latak dan Sinai, Lezip finn akseler destriksyon tu sa rezo tinel ki abitan Gaza ti konstrir, finn ferm pasaz Rafah. Israel so kote finn otoriz elikopter larme Lezip pu lasas bann 'sipoze teroris' dan dezer Sinai.

Zordi Gaza pe retruv li izole, tu so bann tinel aprovizyonnman pe ferme, lyin ki ti pe konsolide ant dirizan Hamas ek Fatah finn afekte e larme Lezip pe antrene dan enn kanpayn militer pu so 'sekirite' dan Sinai. Eski alafin se pa Israel ki pe plis profite de sa nuvo sityasyon ki finn kree apre sa latak kont solda Ezipsyin la?

Alain Ah-Vee

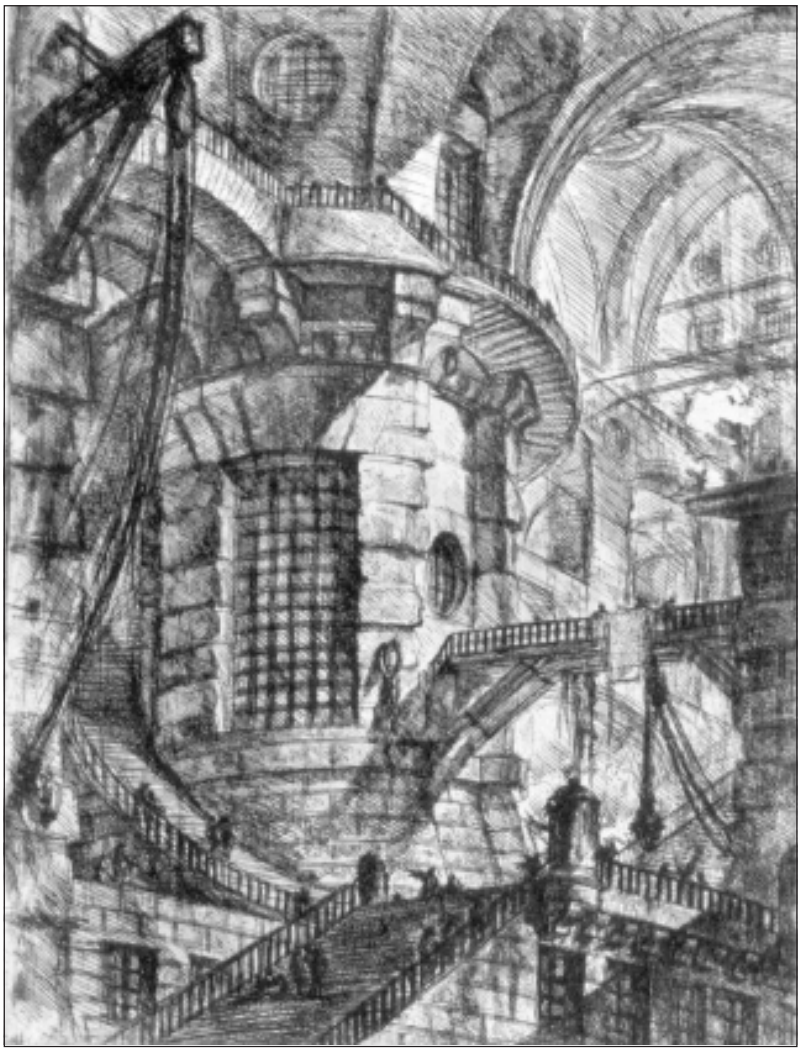

Desin G.Battista Piranessi, *The Prisons*, c.1750